

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Versijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Zijn de rechtsverhoudingen in de onderneming nog alleen bepaald door het dienstverhuringskontra^{kt} ?

Onderzoek op grond van het medebeheer in de onderneming

Volgens de algemeen gangbare opvatting beperken de rechtsverhoudingen in de onderneming zich tot een kontra^{kt} van dienstverhuring aangegaan tussen de werkgever, fysische of rechtspersoon, en ieder van de werknemers afzonderlijk.

Hier en elders gaat de wetgeving op het arbeids- en bediendenkontra^{kt} uit van het principe, en is geheel gebaseerd op het beginsel dat in de onderneming alleen rechtsbanden ontstaan en bestaan tussen de werkgever, fysische of rechtspersoon, en ieder werknemer afzonderlijk, dat alleen verbintenissen in het leven geroepen worden tussen de werkgever en ieder van de werknemers in persoon.

Bij voorbeeld, bij een wijziging in de arbeidsvoorwaarden, zoals een verandering van werk van de arbeider, een overplaatsing van de arbeider in de onderneming, een verhoging of verlaging van rang van de arbeider, wordt volgens deze opvatting telkens een nieuw kontra^{kt} afgesloten. Daarom ook neemt de rechtspraak aan dat de werknemer mag weigeren de nieuwe arbeidsvoorwaarden te aanvaarden en dat, in dit geval de werkgever verplicht is de opzegvergoeding te betalen.

De opvatting dat de rechtsverhoudingen in de onderneming zich tot een kontra^{kt} van dienstverhuring tussen de persoon van de werkgever en de persoon van de werknemer beperken, komt ook goed tot uiting in de rechtspraak in verband met de wegzending. De rechtspraak neemt over het algemeen aan dat de wegzending van een werknemer mag gebeuren wanneer de foutieve handelingen van die aard zijn, dat het vertrouwen tussen werkgever en werknemer zodanig geschokt is, dat er zelfs tijdelijk geen samenwerking tussen hun beide meer mogelijk is. « Peu à peu la jurisprudence a établi un ensemble de circonstances et motifs qui peuvent valoir comme motifs graves » schrijft Geysen, « le critère généralement adopté c'est que durant la période de préavis, la collaboration entre parties serait difficilement encore possible ou même normalement et humainement exclue... Le contra^{kt}

d'emploi est basé sur la confiance réciproque ; tout ce qui est de nature à ébranler sérieusement cette confiance, peut être une raison de rupture immédiate ».

Niettegenstaande de opvattingen dat in de onderneming alleen rechtsbanden ontstaan en bestaan tussen de werkgever, fysisch of rechtspersoon, en ieder werknemer afzonderlijk en dat alleen verbintenissen bestaan tussen de werkgever en ieder van de werknemers in persoon, moet toch vastgesteld worden dat in sommige wetten, reglementen en akkoorden andere strekkingen tot uiting komen, waaruit blijkt dat in de onderneming niet meer alleen rechtsbanden tussen de werkgever en ieder van de werknemers afzonderlijk bestaan, doch dat er zich ook andere rechtsverhoudingen en rechtsbanden ontwikkeld hebben.

Daar het in de onderneming uiteindelijk om menselijke verhoudingen gaat en in die zin de verhoudingen in de onderneming een universeel karakter hebben, kan ik op grond van wetgeving, reglementen en akkoorden betreffende de onderneming in meerdere landen onderzoeken of er, naast en zelfs boven de eenvoudige principes van het dienstverhuringskontra^{kt} zich in de onderneming geen andere rechtsverhoudingen en andere rechtsbanden ontwikkelen en zich met de dag beter aftekenen.

In dit artikel wil ik mij beperken zulks te doen op basis van wetgeving en akkoorden met betrekking tot de medezeggenschap van de arbeiders in de onderneming.

Duitsland.

De medewe^zenschap van de arbeiders in de onderneming heeft het vroegst vorm gekregen in Duitsland en is, aldaar missschien ook het meest doorgedreven. Daarom behandel ik in het bijzonder de Duitse wetgeving om daarna te wijzen op de bijzonderheden die in andere landen bestaan.

Reeds in 1891 legt het Duits Arbeidswetboek aan de werkgevers de verplichting op een arbeidersregle-

ment op te stellen voor de onderneming. Voor de toepassing van het reglement voorziet het arbeidswetboek daarbij de oprichting van arbeidskomitees met een raadgevende bevoegdheid.

In Pruisen wordt in de mijnindustrie in 1905 een wet uitgevaardigd waarbij in al de ondernemingen met meer dan honderd werknemers een arbeiderskomitee moet opgericht worden. De bevoegdheid van het komitee is ook raadgevend, maar bestrijkt een uitgebreider terrein dan in de wet van 1891.

Tijdens de oorlog 1914-1918 wordt de oprichting van de arbeiderskomitees over gans Duitsland veralgemeend. Een wet van 5 december 1916 verplicht de oprichting van arbeiderskomitees en bediendenkomitees in de ondernemingen die meer dan vijftig personen te werk stellen. De komitees verkrijgen de controle op de aanwerving en de afdanking van de werknemers; zij houden toezicht op de uitvoering van de kollektieve overeenkomsten en komen tussen bij de reglementering van de lonen.

Ingevolge een akkoord afgesloten tussen de syndikaten en de patronale organisaties, wordt op 23 december 1918 een ordonantie uitgevaardigd waarbij de komitees verplichtend worden in de ondernemingen met meer dan 20 werknemers en waarbij de bevoegdheid van de komitees als volgt nader omschreven wordt: «De ondernemingskomitees waken samen met de werkgever over de toepassing van de kollektieve overeenkomsten; zij hebben medezeggenschap bij de reglementering van de lonen en de arbeidsvoorwaarden; zij moeten de verstandhouding tussen de arbeiders, bedienden en patroons in de hand werken, en de voorbehoedsmaatregelen tegen de arbeidsongevallen en beroepsziekten helpen verbeteren; zij moeten samenwerken met de officiële arbeidsinspektie».

Begin juli 1919 heeft een syndikaal kongres plaats te Nürnberg. De uiterste linkse vleugel vraagt een bevoegdheid op economisch gebied voor de ondernemingskomitees, die zou bestaan ofwel in een beslissingsbevoegdheid in het produktieproces en het verdelingsproces, ofwel in een reglementerings- en toezichtsrecht samen met de direktie in alle zaken die de onderneming aanbelangen. Het kongres weerhoudt nochtans alleen een raadgevende bevoegdheid voor de ondernemingskomitees ongeveer zoals zij reeds uitgewerkt werd in de ordonnantie van 1918.

Op 11 augustus 1919 komt de Constitutie van Weimar tot stand. Art. 165 van de Constitutie bepaalt dat de arbeiders en bedienden medewerken met de werkgever en zijn rechten delen wat aangaat de reglementering van de lonen en de arbeidsvoorwaarden en de ontwikkeling van de industriële produktie.

Op grond van de Constitutie van Weimar voorziet de wet van 4 februari 1920 twee soorten van raden en een hiërarchie van raden. Raden van loontrekkenden of Betriebsräte zouden worden opgericht op het plan van de onderneming; op het plan van het distrikt en op nationaal plan. Daarbij zouden «gemengde raden» d.w.z. raden samengesteld uit patroons en loontrekkenden opgericht worden op het plan van het distrikt en op nationaal vlak. In werkelijkheid worden alleen de «Betriebsräte» opgericht.

Een Betriebsrat moet opgericht worden in al de ondernemingen die minstens 20 personen te werk stellen. In de ondernemingen met 5 tot 20 personeelsleden moet één afgevaardigde gekozen worden door het personeel. In de ondernemingen met meerdere technische bedrijfseenheden moet één Betriebsrat opgericht worden of verscheidene Betriebsräte met dan een overkoepelende Betriebsrat.

De leden van de Betriebsrat worden verkozen door de arbeiders en de bedienden van de onderneming. Een afgevaardigde van iedere arbeidersorganisatie, die vertegenwoordigd is in de onderneming mag met raadgevende stem de vergaderingen van de raad bijwonen, op voorwaarde dat één vierde van de leden van de arbeidersorganisatie het vraagt.

De Betriebsrat heeft alleen raadgevende bevoegdheid maar dan op verscheidene gebieden.

Op sociaal gebied heeft de Betriebsrat voor opdracht de arbeidsongevallen te bestrijden; de gezondheid van de arbeiders te helpen verzekeren; deel te nemen aan het bestuur van de sociale hulp in de onderneming; te waken op de toepassing van de wetten op de arbeidsbescherming.

Op economisch - sociaal gebied heeft de Betriebsrat voor opdracht te waken op de toepassing van de kollektieve overeenkomsten; mede te werken aan de reglementering van de arbeidsduur, van de arbeidsvoorwaarden en van de betalingsmodaliteiten van het loon.

Wat aangaat de aanwerving en de afdanking van het personeel hebben de Betriebsräte meer dan een konsultatieve bevoegdheid.

De werkgever werft het personeel vrij aan. Maar de Betriebsrat mag de leidende beginselen vaststellen die moeten in acht genomen worden bij de aanwerving. Deze leidende beginselen zijn bv. verbod voor de werkgever zijn keuze te baseren op godsdienstige of politieke beweegredenen; een voorrang te geven aan vrouwelijk personeel enz. Indien de werkgever de regelen vastgelegd door de Betriebsrat niet eerbiedigt, kan deze klacht indienen bij een scheidsgerecht.

Anderzijds moet elke afdanking door de werkgever gemotiveerd worden en de Betriebsrat heeft een appreciatie-bevoegdheid van de motieven. In ieder geval is elke afdanking verboden die niet gegrond is op het gedrag van de werknemer of op de toestand van de onderneming. Nadat de Betriebsrat de motieven van een afdanking onderzocht heeft, kan hij het geval, ook aan een scheidsgerecht onderwerpen dat de uiteindelijke beslissing treft.

Op zuiver economisch gebied bepalen art. 71 en 72 van de wet dat de Betriebsrat driemaandelijks op de hoogte moet gebracht worden van de stand van de exploitatie en dat in de ondernemingen die 300 arbeiders en 30 bedienden tellen, jaarlijks het bilan en de winst- en verliesrekening aan de Betriebsrat moet medegedeeld worden.

De Betriebsrat mag één of twee van zijn leden aanduiden om hem te vertegenwoordigen in de schoot van de raad van beheer van de onderneming. De vertegenwoordigers hebben raadgevende stem. De wet van 15 februari 1922 heeft daarna bepaald dat deze maatregel geldt voor de vennootschappen op aandelen, de commanditaire vennootschappen op aandelen en de samenwerkende vennootschappen.

Deze indrukwekkende evolutie had men doorgemaakt in Duitsland toen het Nationaal Socialisme in 1933 aan de macht kwam. Het nieuwe regime stelde een einde aan de Betriebsräte.

In vergelijking met de toestand zoals hij was vóór 1933 zet Duitsland na de oorlog 1940-1945 nog een stap vooruit wat betreft de medezeggenschap van de arbeiders in de onderneming.

Op 21 mei 1951 verschijnt een wet op het medebeheer van de werknemers in de mijnondernemingen en in de ijzer- en staalindustrie.

De werknemers krijgen een recht van medebeslissen in de raad van beheer en de wettige organen

van vertegenwoordiging o.m. van de steenkoolondernemingen, de ijzerertsmijnondernemingen, de cokesfabrieken, de gasfabrieken en praktisch al de ondernemingen die onder toezicht staan van de mijnautoriteiten. Dit geldt nochtans alleen maar voor de ondernemingen die onder vorm van N.V. van P.V.B.A. of als « syndicat d'exploitation minière » met rechtspersoonlijkheid opgericht zijn en waar meer dan 1.000 arbeiders tewerkgesteld zijn (art. 1). De raad van beheer van deze ondernemingen wordt samengesteld uit vier leden vertegenwoordigers van de aandeelhouders, vier leden vertegenwoordigers van de werknemers en een bijgevoegd lid. Indien het kapitaal van de vennootschap een zeker bedrag overschrijdt kan het aantal leden groter zijn; doch de paritaire verhouding blijft.

De leden vertegenwoordigers van de aandeelhouders worden verkozen volgens de bestaande wetgeving op de handelsvennootschappen (art. 5). Twee leden vertegenwoordigers van de werknemers aan de algemene vergadering van de aandeelhouders voorgedragen door de ondernemingsraad, na ruggespraak met de vertegenwoordigde syndikaten in de onderneming. De twee andere leden vertegenwoordigers van de werknemers worden voorgedragen door de syndikaten, na ruggespraak met de ondernemingsraad. (art. 6).

Het bijgevoegd lid van de raad van beheer wordt verkozen door de algemene vergadering van de aandeelhouders op voordracht van de reeds verkozen leden van de raad van beheer (art. 8).

Al de leden van de raad van beheer hebben dezelfde rechten en dezelfde plichten (art. 4).

In het Bundesgesetzblatt nr 43 van 1952 verschijnt het Betriebsverfassungsgesetz van 11 oktober 1952. De wet organiseert gans de onderneming. Ik behandel nochtans alleen de raden en de commissies die voor mijn betoog van belang zijn, namelijk: de Betriebsrat, de algemene vergadering van het personeel en de Gesamtbetriebsrat.

a) De Betriebsrat.

In elke technische bedrijfseenheid van de onderneming wordt een Betriebsrat opgericht. Hij is uitsluitend samengesteld uit afgevaardigden van het personeel (art. 8 en volg.).

De Betriebsrat heeft ten eerste een bevoegdheid met raadgevend karakter o.m. op het gebied van de reglementering betreffende de arbeidsongevallen, de beroepsziekten, de hygiëne en de veiligheid. Maar de Betriebsrat heeft ook een recht van medebeslissen op een uitgebreid terrein. Tenzij wettelijke bepalingen of kollektieve overeenkomsten hieromtrent bestaan, heeft de Betriebsrat een recht van medebeslissing wat betreft o.m. (art. 56); het begin en het einde van de arbeidsdag en van de schafttijden; dag en plaats van de betaling van het loon; de vaststelling van de volgorde voor het nemen van het betaald verlof; de bepalingen van het werkhuisreglement en de discipline van de arbeiders; de vaststelling van de principes van de bezoldiging en het invoeren van nieuwe methodes van bezoldiging.

De Betriebsrat heeft daarbij een recht van medebeslissen o.m. wat aangaat de aanwerving, de hergroepering en de verplaatsing van het personeel (art. 60 tot 66).

De werkgever is verplicht bij elke aanwerving die hij zich voorneemt te doen, de Betriebsrat in kennis te stellen van de arbeid die de werknemer zal moeten verrichten en hij moet de Betriebsrat inlichten over

de persoon van de werknemer. De Betriebsrat mag zich tegen de aanwerving verzetten wanneer:

- de aanwerving tegen een wet, een dekreet, een reglement, een kollektieve overeenkomst enz. indruist;
- het blijkt dat de aanwerving alleen gedaan wordt wegens persoonlijke relaties, maar dat de kandidaat niet bekwaam is het werk te verrichten;

- het blijkt dat de aanwerving alleen gedaan wordt om andere bekwame kandidaten of personeelsleden te schaden wegens hun nationaliteit, hun godsdienstige politieke of syndikale overtuiging of activiteit, enz.;

- het blijkt dat de kandidaat met opzet de sociale vrede in de onderneming zou komen storen.

Indien de werkgever en de Betriebsrat zich niet kunnen akkoord stellen, mag de werkgever voorlopig zijn kandidaat in dienst nemen. Nochtans kan de Betriebsrat het geval aan het arbeidsgerech onderwerpen en indien het arbeidsgerech de Betriebsrat in het gelijk stelt eindigt hiermede de voorlopige aanwerving.

Dezelfde regelen zijn van toepassing voor de hergroepering en de verplaatsing van de werknemers in de onderneming.

De Betriebsrat heeft ook een recht van medebeslissen bij de ontwerpen van veranderingen in de onderneming die een weerslag kunnen hebben op de arbeidsvoorwaarden van een deel of van gans het personeel (art. 72 tot 74). Deze veranderingen zijn bv.:

- de inkrimping of de schorsing van de activiteit van de onderneming of van ondernemingsafdelingen;

- de overplaatsing van de onderneming of van ondernemingsafdelingen;

- de fusie van de onderneming met andere ondernemingen;

- de grondige wijziging in de soort van produktie of in de uitrusting van de onderneming, voor zoveel zij niet gebaseerd zijn op de vereisten van de markt;

- de aanwending van gans nieuwe arbeidsmethodes voor zoveel zij niet beantwoorden aan de technische vooruitgang of deze niet ten goede komen.

Indien de werkgever en de Betriebsrat niet akkoord komen, mogen zij een bemiddelaar aanstellen. Zo de tussenkomst van deze persoon geen uitslag geeft, kunnen de partijen zich tot een commissie voor bemiddeling, « Vermittlungstelle » wenden. De commissie tracht de partijen akkoord te stellen en indien het niet gaat doet zij een voorstel, dat mag afwijken van de stelling van beide partijen. Indien de werkgever het bereikte akkoord of het voorstel van de commissie niet naleeft en het door zijn optreden noodzakelijk wordt werknemers af te danken, kunnen deze schadevergoeding vragen voor de Arbeidsrechtbank.

b) De algemene vergadering van het personeel.

De algemene vergadering van het personeel bestaat uit al de personeelsleden van de onderneming of van de technische bedrijfseenheid (art. 41). De voorzitter van de Betriebsrat is voorzitter van de algemene vergadering.

De algemene vergadering krijgt om de drie maand een verslag van de Betriebsrat (art. 42).

De algemene vergadering mag voorstellen doen aan de Betriebsrat en haar standpunt bepalen ten opzichte van beslissingen die door de Betriebsrat getroffen werden (art. 44).

c) De Gesamtbetriebsrat.

Wanneer een onderneming uit verscheidene technische bedrijfseenheden bestaat die een Betriebsrat

hebben, worden de verscheidene Betriebsräte door een Gesamtbetriebsrat overkoepeld (art. 46).

De Gesamtbetriebsrat is samengesteld uit leden van de Betriebsräte (art. 47). Hij heeft dezelfde bevoegdheid als de Betriebsräte maar voor gans de onderneming.

Zoals bij het begin van dit artikel gezegd is, heb ik Duitsland genomen als voorbeeld van medezeggenschap van de werknemers in de onderneming, omdat de medezeggenschap in Duitsland het eerst vaste vormen heeft gekregen en thans misschien ook het verst doorgevoerd is geworden.

Om niet te herhalen vermeld ik daarom van andere landen alleen nog de meest typische aspecten van de medezeggenschap in de onderneming, alsook de punten waarop zij eventueel nog verder vooruit zijn dan Duitsland.

Engeland

Vóór de eerste wereldoorlog bestaan in Engeland reeds personeelsraden in sommige ondernemingen. Zij stellen eisen en doen voorstellen aan de directie. Tijdens de oorlog nemen de personeelsraden uitbreiding. In 1917 wordt een officiële commissie ermede belast de oprichting van de personeelsraden te bevorderen, doch zij worden niet verplichtend gemaakt. Het doel is vooral het rendement in de onderneming te verhogen.

In 1918 maakt het ministerie van arbeid een modelstatuut op voor de ondernemingsraden die « work committee » worden genoemd. Het ministerie geeft de raad de vertegenwoordigers van het personeel onder de leden van de syndikaten te verkiezen. De bevoegdheid van het « work committee » is zuiver consultatief.

Op het einde van de oorlog, en kort daarna kennen de ondernemingsraden een grote ontwikkeling, maar daarna verminderen zij wederom in aantal.

In 1931 groeit het aantal ondernemingsraden opnieuw sterk aan en wel door toedoen van de werkgevers. Vooral in de mijnindustrie, de scheepsbouw en de woningbouw nemen de ondernemingsraden een grote uitbreiding.

Bij het uitbreken van de tweede wereldoorlog doet de regering een oproep om ondernemingsraden in de ondernemingen op te richten. In 1941 wordt een akkoord afgesloten tussen de regering en de syndikaten om in gans de wapenindustrie ondernemingsraden tot stand te brengen. Tussen de patroonsorganisaties en de syndikaten wordt zelfs een akkoord getroffen in al de ondernemingen van mechaniekbouw en de aanverwante nijverheden, ondernemingsraden in te stellen.

De samenstelling van de ondernemingsraden is paritair en hun bevoegdheid is zuiver raadgevend.

Na de oorlog hebben de ondernemingsraden in Engeland zich niet veel ontwikkeld en is de toestand enigszins stationair gebleven.

De Verenigde Staten

Een merkwaardig experiment van werkelijke medezeggenschap in de onderneming in de Verenigde Staten van Noord-Amerika dateert van 1914 en bestond uit een arbeidsafvaardiging in de « Colorado Fuel and Iron » fabrieken van Rockefeller Junior. De arbeidersafvaardiging had een consultatief karakter op velerlei gebied.

Een besluit van 1 juli 1918 maakte de ondernemingsraad verplichtend in gans de oorlogsindustrie. Onmiddellijk na de oorlog verdwijnen de meeste ondernemingsraden, omdat de werkgevers de formule van het besluit van 1918 ongenegen zijn.

In 1920 begint een periode van bloei. De patroons werken de oprichting van ondernemingsraden terug in de hand om de « labour turn-over », met andere woorden de onstabieleit van de arbeidskrachten, tegen te gaan.

De bevoegdheid van de ondernemingsraad is raadgevend. Nochtans heeft de raad een recht van beslissen bij de oplossing van de geschillen van individuele aard tussen de werkgever en de werknemers of tussen de werknemers onderling.

In sommige ondernemingen worden de arbeiders zelfs bij het bestuur van de onderneming betrokken.

De Dutches Bleackery richt twee komitees op: een board of management, paritair samengesteld uit vertegenwoordigers van de werkgever en de ondernemingsraad en met de bevoegdheid souverain te beslissen over alle vraagstukken betreffende de lonen. Het tweede komitee wordt genoemd the board of directors, samengesteld uit de voorzitter van de vennootschap, de algemene directeur, de commerciële directeur, een vertegenwoordiger van de gemeente en een arbeider aangeduid door de ondernemingsraad. De board of directors, bestuurt werkelijk de onderneming.

In de grote magazijnen van Boston, kan de ondernemingsraad met een 5/6 meerderheid elke maatregel getroffen door de directeur, vernietigen.

Tijdens de tweede wereldoorlog voeren de openbare besturen een succesrijke propaganda voor de oprichting van ondernemingsraden.

De raden worden paritair samengesteld, doch hun bevoegdheid blijft in principe altijd consultatief.

Daar de unions in a.w. de arbeidersverenigingen vooral sinds de oorlog een predominante plaats bekleden in de onderneming, hebben de ondernemingsraden in de Verenigde Staten praktisch geen reden van bestaan meer en worden zij in feite vervangen door het union.

België

In België bestaan de ondernemingsraden in werkelijkheid pas sedert de wet van 20 september 1948 op de organisatie van het bedrijfsleven, die sindsdien verscheidene wijzigingen heeft ondergaan (o. m. de wet van 18 maart 1950 — van 15 juni 1953 — van 22 juli 1953 — van 15 maart 1954).

De ondernemingsraden bestaan uit de werkgever en een of meer vertegenwoordigers van de werkgever en een aantal vertegenwoordigers van het personeel in verhouding tot het aantal personeelsleden van de onderneming.

De vertegenwoordigers van het personeel worden door de werknemers van de onderneming verkozen, onder de kandidaten voorgedragen door de meest representatieve werknemersorganisaties.

De bevoegdheid van de ondernemingsraden is principieel van raadgevende aard. De ondernemingsraad is nochtans bevoegd de data van het jaarlijks verlof vast te stellen en een volgorde van het personeel voor het nemen van het jaarlijks verlof, te bepalen. Hier heeft de ondernemingsraad een recht van beslissing.

De ondernemingsraad is ook belast met het opstellen en eventueel wijzigen van het werkplaatsreglement. De wet op het werkplaatsreglement, die reeds dateert van 1896, voorziet dat het reglement het aanvangsuur en het einde van de dagelijkse arbeid en de schafttijden vaststelt, en dat het reglement ook de wijze van betaling van het loon regelt. Artikel 4 van de wet bepaalt tevens dat alleen sancties, die voorzien zijn in het werkplaatsreglement, tegen het personeel mogen getroffen worden. Vermits het reglement deze elementen

moet bevatten en de ondernemingsraad het reglement opstelt, heeft hij ook een beslissingsbevoegdheid over het bepalen van het aanvangsuur en het einde van de dagelijkse arbeid, alsook over de schafttijden, de regeling van de wijze van betaling van het loon en over het vaststellen van de sancties.

In België bestaat naast de ondernemingsraad nog een « syndikale delegatie » die geen wettelijk orgaan is, doch berust op een nationaal akkoord van 16 juni 1947 afgesloten tussen de werkgevers- en de werknemers-organisaties.

De wijze van aanduiding van de syndikale delegatie kan verschillen van beroep tot beroep; zij wordt vastgelegd in de kollektieve konventie. De syndikaten verdelen onderling rechtstreeks de mandaten, ofwel wordt de syndikale delegatie verkozen door al de werknemers van de onderneming of alleen door de gesyndikeerde arbeiders van de onderneming. Het aantal mandaten staat in verhouding tot het aantal arbeiders van de onderneming.

De syndikale delegatie heeft een raadgevende bevoegdheid bij de patroon; hij moet haar gehoor verlenen van het nationaal akkoord. Die grondbeginselen behelzen o.m. dat de werkgever de waardigheid van de werknemer respecteert en er zijn eer op stelt de werknemer rechtvaardig te behandelen. De werknemer van zijn kant erkent de autoriteit van de patroon en stelt er prijs op gewetensvol zijn arbeid te verrichten.

De patroon moet ook gehoor verlenen aan de syndikale delegatie wat betreft de toepassing van de sociale wetgeving, de toepassing van het werkplaatsreglement en de uitvoering van de individuele arbeidskontrakten.

Frankrijk

De Franse ordonnantie van 22 februari 1945 en de wet van 16 mei 1946 bepalen dat in al de ondernemingen met meer dan 50 werknemers een comité d'entreprise m.a.w. een ondernemingsraad moet opgericht worden. De Minister van Arbeid kan de verplichting opleggen in de ondernemingen met minder dan 50 werknemers ook een ondernemingsraad op te richten (artikel 1).

Het comité d'entreprise bestaat uit de werkgever of zijn vertegenwoordiger en vertegenwoordigers van het personeel in verhouding tot het aantal personeelsleden van de onderneming. Het aantal vertegenwoordigers van het personeel schommelt tussen 2 en 11 afgevaardigden.

De leden van het comité d'entreprise worden verkozen op lijsten voorgedragen door de representatieve organisaties van de werknemers. Er worden afzonderlijke lijsten gemaakt voor het kaderpersoneel en voor de overige werknemers (artikel 6).

Het comité d'entreprise wordt voorgezeten door de werkgever of zijn vertegenwoordiger (artikel 15).

Ieder syndikaat met representatief karakter en dat erkend is in de onderneming, mag een lid naar de vergadering van het « comité d'entreprise » afvaardigen. De vertegenwoordiger van de syndikaten heeft raadgevende stem (artikel 5).

In de ondernemingen met meerdere technische bedrijfseenheden moeten meerdere comités d'établissements opgericht worden in dezelfde voorwaarden en met dezelfde bevoegdheden als de gewone ondernemingsraad. In dit geval wordt een comité central d'entreprise opgericht dat samengesteld is uit afgevaardigden van de verscheidene comités d'établissements (artikel 21).

Wat de bevoegdheid van de ondernemingsraad be-

treft, bepaalt artikel 2 dat het comité d'entreprise « coopère avec la direction à l'amélioration des conditions collectives de travail et de vie du personnel, ainsi que des règlements que s'y rapportent ».

Onmiddellijk daarop bepaalt artikel 3 dat « dans l'ordre économique le comité d'entreprise exerce, à titre consultatif, les attributions ci-après »... Deze opdrachten zijn onder meer:

— de studie van de voorstellen van de direktie of het personeel, om de produktie op te voeren en het rendement van de onderneming te verhogen;

— de raadpleging met betrekking tot de organisatie en het beheer van de onderneming;

— het verkrijgen van inlichtingen over de winsten van de onderneming en voorstellen doen betreffende het aanwenden van de winsten;

— kennis nemen van een jaarverslag over de activiteit van de onderneming en een verslag over de vooruitzichten van de onderneming.

— In naamloze vennootschappen moet aan het comité d'entreprise het bilan en de winst- en verliesrekening medegedeeld worden, alsook het verslag van de kommissarissen en elk ander dokument dat aan de jaarlijkse algemene vergadering wordt medegedeeld. Het comité d'entreprise mag de kommissarissen van de vennootschap oproepen om hun uitleg te vragen en hun voorstellen te doen, die aan de algemene vergadering moeten overgemaakt worden.

Tevens mogen in de naamloze vennootschappen twee leden van het comité d'entreprise, met raadgevende stem, de zittingen van de raad van beheer bijwonen.

Volgens artikel 2 is het comité d'entreprise bevoegd « de coopérer avec la direction... » Integendeel, in artikel 3 wordt uitdrukkelijk gezegd dat het comité d'entreprise de opdrachten die in dit artikel opgesomd zijn « à titre consultatif » uitoefent. Wanneer men beide teksten tegenover elkander plaats en vergelijkt, moet men niet besluiten dat in het woord « coopérer » meer dan een raadgevende bevoegdheid besloten ligt, anders had men zoals in artikel 3 ook uitdrukkelijk gezegd dat het alleen een raadgevende bevoegdheid betrof?

De Franse wet van 16 april voorziet naast het comité d'entreprise ook « des délégués du personnel », m.a.w. personeelsafgevaardigden, in de onderneming. In elke onderneming met meer tien werknemers moeten personeelsafgevaardigden aangesteld worden (artikel 1).

Het aantal personeelsafgevaardigden verhoogt van 1 tot 9 volgens het aantal personeelsleden schommelt tussen tien en duizend arbeiders. Boven de duizend arbeiders komt er voor elke vijfhonderd arbeiders nog een personeelsafgevaardigde bij (artikel 4).

De afgevaardigden worden verkozen op afzonderlijke lijsten voor het kaderpersoneel en voor het overige personeel van de onderneming. De lijsten worden voorgedragen door de representatieve arbeidersorganisaties (artikel 5).

De personeelsafgevaardigden kunnen gezamenlijk en in sommige gevallen ook afzonderlijk met de werkgever onderhandelen (artikel 4).

Volgens artikel 2 hebben de personeelsafgevaardigden voor opdracht alle individuele of kollektive klachten bij de werkgever in te dienen, b.v. wanneer de vastgestelde loonschalen niet geëerbiedigd worden, de wettelijke bepalingen op de veiligheid en de sociale voorzorg niet worden nageleefd enz. De personeelsafgevaardigden mogen aan het comité d'entreprise ook de wensen en de voorstellen van het personeel overmaken (artikel 3).

Nederland

In Nederland wordt op 4 mei 1950 een wet op de ondernemingsraden uitgevaardigd.

In de regel moet elke onderneming met meer dan 25 arbeiders een ondernemingsraad hebben (art. 2). — Afdelingen van ondernemingen kunnen ook verplicht zijn ee afzonderlijke onderemingsraad op te richten (art. 1).

Het aantal leden van de ondernemingsraad is in verhouding tot het aantal werknemers van de onderneming (art. 8).

De werkgever of zijn afgevaardigde is lid en voorzitter van de ondernemingsraad (art. 9) De raad wordt verkozen door de arbeiders van de onderneming die minstens 21 jaar oud zijn en minstens één jaar in de onderneming arbeiden. Om verkiesbaar te zijn moeten de arbeiders 23 jaar oud zijn en minstens 3 jaar in de onderneming tewerkgesteld zijn. (art. 10)

De kandidatenlijsten worden voorgedragen door de organisaties van werknemers die daartoe aangewezen zijn door een bedrijfscommissie. Deze laatste worden per groep van ondernemingen door de Sociaal-Economische Raad opgericht. Deze raad is ingesteld bij de wet op de bedrijfsorganisatie, en heeft een nationaal karakter (art. 1-11-22). Nochtans kan het ook gebeuren dat kandidatenlijsten mogen voorgedragen worden door werknemers van de onderneming (art. 11-2).

De kandidatenlijsten moeten zodanig samengesteld zijn dat alle categorieën van arbeiders in de onderneming normaal kunnen vertegenwoordigd zijn (art. 11-4).

De ondernemingsraad is verkozen voor twee jaar. De leden zijn herkiesbaar (art. 13).

Artikel 6 bepaalt dat de raad tot taak heeft «naar vermogen bij te dragen tot een zo goed mogelijk functioneren van de onderneming». Ter vervulling van deze opdracht heeft de raad o.m. de volgende bevoegdheden:

— behandelen van de wensen, bezwaren en opmerkingen van het personeel;

— overleg plegen inzake het vaststellen van de verlofperiode, werkuren, ploegendienst, verloftijden, enz.;

— toezicht houden op de naleving van de gestelde arbeidsvoorwaarden en de wettelijke voorschriften op de bescherming van de arbeiders;

— toezicht houden op de inrichtingen in het belang van de veiligheid, gezondheid en hygiëne en op de schaft- en kleedgelegenheden;

— advies geven omtrent maatregelen, die tot verbetering van de technische en economische gang van zaken in de onderneming kunnen bijdragen.

Het is nog het vermelden waard dat reeds bij het einde van de 19e eeuw in een paar nederlandse ondernemingen op initiatief van de werkgever fabrieksraden opgericht zijn geworden. In de porceleinfabriek van de firma Regout te Maastricht werd in 1898 een fabrieksraad opgericht «ter bevordering van de goede verstandhouding tussen de directie en het arbeidspersoneel en om beider belangen door onderlinge samenwerking beter te kunnen behandelen», zoals art. 26 van het arbeidsreglement van de firma bepaalt. De fabrieksraad is samengesteld uit leden van het personeel. Hij treedt op als bemiddelingsorgaan tussen de directie en het personeel en hij moet de belangen van de arbeiders en de belangen van de fabriek behartigen staat in art. 33 van het arbeidsreglement der fabriek geschreven.

In het arbeidsreglement van de Gastelse Beetwortelfabriek waren ongeveer dezelfde bepalingen opge-

nomen. (Cornelissens J. Ontwikkeling van de arbeids-overeenkomst blz. 44. Zie voor de evolutie van de medezeggenschap in Nederland: Kortenhorst, De kollektieve arbeidsovereenkomst blz. 157 en volg.)

Italië

In Italië bestaat ook een soort ondernemingsraden «Commissioni interne d'azienda». Zij zijn samengesteld uit bedienden en arbeiders. De syndikaten hebben het recht kandidaten voor de verkiezing van de raden voor te dragen; groepen van werknemers die bij geen syndikaat aangesloten zijn, kunnen ook lijsten voordragen.

De raden hebben een recht van initiatief met consultatief karakter omtrent de technische organisatie van de arbeid. Op sociaal plan zijn de raden bevoegd te waken op de strikte naleving van de individuele arbeidskontrakten, van de kollektieve overeenkomsten, de regelen op de veiligheid en de gezondheid in de werkplaatsen en de sociale wetgeving in het algemeen.

De werkgever is verplicht aan het advies van de raad het projekt van werkplaatsreglement, van verlofregeling, van regeling van de arbeidsduur en eventueel van de nieuwe loonsystemen te onderwerpen. De raad moet zijn advies omtrent deze problemen geven. Indien de werkgever het advies van de raad niet vraagt voor het werkplaatsreglement, is het reglement nietig.

Een bijzondere vermelding verdient de vennootschap Olivetti waar een raad van bestuur opgericht is geworden. De raad bestaat uit de voorzitter van de vennootschap, drie leden verkozen door de arbeiders, drie leden verkozen door de bedienden, één lid verkozen door het direktiepersoneel, één lid verkozen door de drie groepen samen, en zes leden aangeduid door de voorzitter van de vennootschap, die hij verkiest uit het personeel van de onderneming of uit de raad van beheer van de vennootschap.

De bevoegdheid van de raad van bestuur is consultatief maar heeft betrekking op: de orientatie en de voorbereiding van het programma der productie, de kwantitatieve en kwalitatieve verbetering der produktie en der methoden en middelen van voortbrengst, de planning van de industriële installaties, de vernieuwing, verandering en verbetering van de installaties, de algemene politiek betreffende de grondstoffen, de verbetering van de arbeidsvoorwaarden, van de sociale diensten, van de beroepsopleiding enz.

Om zijn taak te kunnen vervullen bezit de raad een uitgebreid recht van informatie, de directie moet de raad regelmatig inlichten bij voorbeeld over de produktie, de verkoop in binnen- en buitenland, enz.

Yougoslavië

In landen met kommunistische inslag zoals Hongarije, Tsjecho-slowakije en Yougoslavië is de wetgeving op de ondernemingsraden in grote lijnen dezelfde. Ik behandel alleen Yougoslavië.

Wat de ondernemingen aangaat is de ratio legis in Yougoslavië de progressieve verwezenlijking van het beheer der onderneming door de arbeiders. De drie belangrijkste organen in de onderneming zijn, de ondernemingsraad, het bestuurscomité en de directeur.

De ondernemingsraad is samengesteld uit het personeel van de onderneming. In de onderneming waar minder dan 30 werknemers te werk gesteld worden, maken al de werknemers deel uit van de ondernemingsraad. In de ondernemingen met meer dan 30

werknemers is het aantal leden van de ondernemingsraad in verhouding tot het aantal werknemers. De ondernemingsraad kan tot 120 leden tellen.

De raad wordt verkozen door al de arbeiders. De raad verkiest een voorzitter onder de leden.

De ondernemingsraad is het opperste orgaan van de onderneming. Hij is bevoegd te beslissen bij aanwezigheid van de absolute meerderheid en de beslissingen worden getroffen bij meerderheid van stemmen van de aanwezige leden. De raad is bevoegd, de nodige maatregelen te treffen voor het bestuur van de onderneming en de verwezenlijking van het economisch plan van de onderneming. De ondernemingsraad verkiest en ontbindt het bestuurscomité van de onderneming, onderzoekt de verslagen van het bestuurscomité, keurt het bilan goed, beslist over de verdeling van de winst die ter beschikking mag blijven van de onderneming, enz.

De leden van het bestuurscomité zijn arbeiders van de onderneming. Het bestuurscomité wordt verkozen door de ondernemingsraad. De directeur maakt van rechtswege deel uit van het bestuurscomité. De bevoegdheid van het bestuurscomité kan in grote lijnen vergeleken worden met de bevoegdheid van de raad van beheer van een vennootschap met rechtspersoonlijkheid.

De directeur is de gevolmachtigde van de Staat in de onderneming. Hij heeft in die hoedanigheid een zekere onafhankelijkheid ten opzichte van de ondernemingsraad en van het bestuurscomité. Zijn bevoegdheid kan grosso modo vergeleken worden met de bevoegdheid van een afgevaardigde-beheerder van een vennootschap met rechtspersoonlijkheid, maar dan in de eerste plaats verantwoordelijk tegenover de Staat. Meer bijzonder werft de directeur de arbeiders en bedienden van de onderneming aan en hij beslist over hun afdanking.

Hij heeft ook de zorg van de tucht in de onderneming.

Indien de directeur van oordeel is dat een beslissing van het bestuurscomité tegen de wet, of tegen de orders van de bevoegde staatslichamen indruist, mag hij de beslissing schorsen tot wanneer het bevoegde staatsorgaan of het bestuurscomité van de « associatie van de ondernemingen » de officiële instelling waaronder de betrokken onderneming ressorteert, de eindbeslissing treft.

* * *

Hiermede heb ik de meest typische gevallen van medezeggenschap in de onderneming onderzocht. Afgezien zelfs van de landen met kommunistische inslag, moet vastgesteld worden dat komitees of raden van arbeiders in de schoot van de onderneming omzeggens veralgemeend zijn.

In beginsel wordt aan de komitees meestal een raadgevende bevoegdheid voorbehouden, doch op sociaal gebied en soms zelfs op economisch gebied, krijgen de komitees en raden reeds hier en daar recht van medebeslissing.

Wanneer de werknemers van de onderneming door tussenkomst van het orgaan dat hun vertegenwoordigt in de onderneming, het recht hebben mede te beslissen over het begin en het einde van de arbeidsdag, dag en plaats van de betaling van het loon, de vaststelling van de volgorde voor het nemen van het betaald verlof, de bepalingen van het werkplaatsreglement, de discipline van de arbeiders, de vaststelling van de principes van bezoldiging enz.; wanneer de

werknemers zich mogen verzetten tegen de aanwerving en verplaatsing van zekere arbeiders der onderneming (cfr Duitsland) is er in de verhoudingen werkgever-werknemers meer dan een dienstverhuren-contrakt uitsluitend en alleen tussen de werkgever hetzij, fysieke hetzij rechtspersoon, en ieder van de werknemers afzonderlijk.

Het optreden van een raad of een comité als vertegenwoordigend lichaam der arbeiders in de onderneming, getuigt op zich zelf van het bestaan van rechtsbanden tussen de arbeiders onderling. Wanneer dat vertegenwoordigend lichaam mede beslist over aangelegenheden die al de arbeiders aanbelangen bv. de vaststelling van de volgorde voor het betaald verlof, de discipline, de aanwerving en overplaatsing van arbeiders, bewijst dit eens te meer dat rechtsbanden bestaan tussen de werknemers in de onderneming.

Anderzijds treedt de onderneming als iets op zichzelfstaand, als een entiteit, onderscheiden van de ondernemer, op de voorgrond en de werknemers blijken rechten te hebben en te kunnen uitoefenen ten opzichte van de onderneming.

Het is kenschetsend dat reeds in 1919 in Duitsland door sommige syndikaten, een toezichtsrecht, zo niet een beslissingsbevoegdheid gevraagd werd in het produktie- en verdelingsproces van de onderneming. De Duitse wet van 4 februari 1920 bepaalde reeds dat de afdanking van een werknemer niet mag gebeuren wanneer deze o.m. niet gebaseerd is op de toestand van de onderneming.

Uit het Betriebsverfassungsgesetz van 1952, waar bepaald wordt dat de Betriebsrat een recht heeft van medebeslissen b.v. bij ontwerpen van inkrimping van de activiteit der onderneming, van de fusie van de onderneming met een andere, van grondige wijziging van de uitrusting van de onderneming, van de overplaatsing der onderemig enz., blijkt ook dat de arbeiders ten opzichte van de onderneming als afzonderlijke entiteit van de ondernemer, rechten kunnen laten gelden.

In de onderneming bestaan bijgevolg niet meer alleen rechtsverhoudingen tussen de werkgever, fysisch of rechtspersoon en ieder van de werknemers afzonderlijk, ieder van de werknemers in persoon. Er bestaan ook rechtsverhoudingen, rechtsbanden tussen de werknemers onderling. Anderzijds treedt de onderneming, technisch-commercieel-economisch complex, te voorschijn als een entiteit onderscheiden van de ondernemer, fysisch of rechtspersoon en blijkt het dat de werknemers rechten uitoefenen ten opzichte van de onderneming, onderscheiden entiteit van de ondernemer. De vraag is nu, welk is het karakter van de rechtsbanden die tussen de werknemers onderling in de onderneming bestaan; wat is de aard van de rechten die de werknemers ten opzichte van de onderneming uitoefenen; welke is de weerslag van deze rechtsverhoudingen op de rechtsverhoudingen tussen de werkgever en de individuele werknemers. Dit vraagstuk neem ik mij voor in een andere studie te behandelen.

G. DE CUYPER.

Advokaat bij het

Hof van Beroep te Brussel.

Bibliografie.

Geysen « Les contrats des Travailleurs » n° 1171 tot 1181 en 1570 tot 1578 / Van Goethem en Geysen, Arbeidsrecht blz 148 en volg. / Sociaal Maandblad Arbeid (Nederland) 21 nov. 1955 blz 637 en volg. / Droit

Social (Librairie Sociale, Rue Soufflot, Paris) van 1952 / blz. 44 / Droit Social van 1953 blz. 88 en volg. en 162 / La rémunération du Travail et la Politique du salaire. / La participation des salariés aux responsabilités, et aux résultats de l'oeuvre de production en Allemagne blz. 92 en volg. / En Angleterre Fascicule 1 blz. 75 / Aux Etats-Unis Fascicule 1 blz. 85 / En Russie zlb. 109. Institut de sciences économiques, cahiers série B 1945/46, Bl. St.-Germain, Paris. / *Kaskel W.*: Arbeitsrecht blz. 286 / *Renold Ch.*: Joint Consultation over thirty Years blz. 129 / *Renucci M.*: La participation des travailleurs à la gestion des entreprises privées en Italie blz. 46 / *Ferraton H.*: La participation des travailleurs à la gestion des entreprises

en Norvège - / *Perritch B.*: Le rôle du personnel dans la gestion des entreprises dans la république fédérative populaire de Yougoslavie (Droit social 1953 bl. 398) / Conférence Internationale du Travail 31ème Session San Francisco - B.I.T. - Rapport VIII: relations Industrielles; attribution des comités d'entreprise / Nationaal akkoord betreffende de werking en de opdrachten der ondernemingsraden in België / C.E.C.A.: le représentation des travailleurs sur le plan de l'entreprise dans le droit des pays membres. / *Cornelissen J.*: Ontwikkeling van de arbeidsovereenkomst blz. 43 en volg. / *Kortenhorst*: de kollektieve arbeidsovereenkomst blz. 157 en volg. / *Van Haren*: Personeelsbeleid en ondernemingsstructuur blz. 39 en 72 en volg.

In het teken van het Cassatiearrest van 29 november 1962. — Het vraagstuk van de onderworpenheid van de bediende-beheerder aan de Rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid

1) Toepassing van de Besluitwet van 28 december 1944

Sinds de besluitwet van 28 december 1944 nopens de sociale zekerheid der arbeiders hebben talloze werkgevers — op de lijst van het personeel, die ze gehouden zijn aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid aan te geven — de naam vermeld van personen die terzelfdertijd in hun dienst waren als *loontrekkende* (bediende, merendeels directeur) en in de schoot van de maatschappij een ambt van *zelfstandige* (beheerder of afgevaardigde-beheerder) bekleeden.

De werkgevers hebben dan ook regelmatig de patronale bijdragen voor deze personen gestort en hebben tevens de wettelijke afhoudingen op hun loon gedaan waarvan — voor de toekomst — de belangrijkste was deze voor het vormen van het pensioen.

Gedurende enige jaren blijkt de R.M.Z. desaanvaande geen opwerping gemaakt te hebben en heeft dus de directeur-beheerder als loontrekkend aanzien.

Deze werknemers meenden dus terecht dat tijdens hun contract zij zouden genieten van de voordelen waarmede de loontrekkenden begunstigd zijn: gezinsvergoedingen (het hoogste barema), betaald verlof, pensioen, ziekteverzekering, enz. en dat op 65-jarige leeftijd zij recht zouden hebben op hun pensioen (1).

2) De eerste moeilijkheden met de R.M.Z.

Rond het jaar 1955 moeten de eerste ernstige moeilijkheden tussen de werkgevers en werknemers (directeur-beheerder) enerzijds en de R.M.Z. anderzijds ontstaan zijn.

We stellen inderdaad vast dat een wet van 14 juli 1955 (art. 4) nodig is geweest. Dit artikel 4 werd in de besluitwet van 28 december 1944 ingelast in art. 12.

Het bepaalt dat de eis in teruggave van de aan de R.M.Z. ten onrechte betaalde bijdragen verjaard is na 3 jaar vanaf de datum der betaling.

Er zijn dus betwistingen ontstaan. De R.M.Z. heeft gemeend dat bepaalde personen die terzelfdertijd in dezelfde firma loontrekkend en zelfstandig waren niet bij machte zijn geweest hun hoedanigheid van loontrekkende te bewijzen en dat ze dus niet meer van de gunst van de sociale zekerheid mochten blijven genieten. De R.M.Z. heeft dus geëist dat voortaan ze niet meer op de lijsten van het personeel zouden voorkomen en er van afgeleid dat ze, zowel voor het

verleden als voor de toekomst, alle recht o.m. op pensioen zouden verliezen.

De werkgevers (2) hebben onmiddellijk en logisch op deze beslissing gereageerd. Vermits, volgens de R.M.Z. de stortingen zonder voorwerp waren hebben ze de R.M.Z. gedagvaard in terugbetaling.

Dit vertegenwoordigde soms aanzienlijke sommen, wanneer het verschillende leden van het personeel betrof en de stortingen gedurende jaren gebeurd waren.

De wetgever heeft dan ook in art. 4 van de wet van 14 juli 1955 deze terugbetaling slechts mogelijk gemaakt voor 3 jaar.

Dient er op gewezen te worden dat deze uitzonderlijke wetgeving zeer onrechtvaardige gevolgen heeft gehad. Men weet inderdaad dat in het gemeen recht al de eisen gesteund op artikel 1235 B.W. in terugbetaling van hetgeen ten onrechte gestort werd, slechts na 30 jaar verjaren (3).

3) Een arrest van het Hof van Cassatie van 14 juni 1957,

in zake Dejanis t./ R.M.Z. en Hulpcompensatiekas van de Staat voor gezinsvergoedingen (R.W. 1959, kol. 939) heeft een kentering in deze aangelegenheid gebracht.

Dit principieel arrest besliste het volgende:

«De rechtspersoon, die alleen door zijn organen handelt, oefent geen gezag uit en brengt geen wil uit dan door bemiddeling van diezelfde organen: aldus kan het rechtsfeit van ondergeschiktheid waardoor de gedwongen onderwerping van de ondergeschikte aan het krachtens de overeenkomst uitgeoefend gezag tot uiting komt, slechts verwezenlijkt worden, in de mate waarin het orgaan van de vennootschap dit gezag werkelijk kan uitoefenen.

Uit de vaststelling, dat aanlegger, voor zoveel de wet op de handelsvennootschappen zulks toelaat, het beheer en de leiding van de vennootschap in zijn handen heeft bijeengebracht en namelijk de hogere leiding verzekert van hen, die in dienstverband van de vennootschap arbeiden, heeft de bestreden beslissing kunnen afleiden, dat aanlegger als orgaan van de vennootschap het gezag uitoefent, dat het dienstcontract aan de vennootschap toekent en dat derhalve de band van ondergeschiktheid, waarvan het uitwerkkel zou moeten zijn aanlegger aan het door hem zelf uitgeoefend gezag te onderwerpen, een fictief karakter

ter heeft, daar een persoon in werkelijkheid niet ingevolgt een rechtsverband kan onderworpen zijn aan het gezag dat hij zelf uitoefent.

« Bij ontstentenis van de band van ondergeschiktheid, die het dienstcontract kenmerkt, maken de door aanlegger in de vennootschap verrichte werkzaamheden de uitvoering van zodanig contract niet uit en derhalve laat het door aanlegger ingeroepen contract hem niet toe aanspraak te maken op toepassing van de gecoördineerde wetten op de kinderbijslag voor loonarbeiders. »

Wanneer men de motivering van dit arrest onderzoekt stelt men onmiddellijk vast dat, zoals het *Bulletin Hebdomadaire de Fabrimetal* (nr. 746 van 24 oktober 1960) het zeer terecht heeft doen opmerken (en wij hebben dit argument in verschillende zaken gepleit) men hier te doen heeft met een grensgeval.

Na verklaard te hebben dat er discussie tussen juristen bestaat nopens de draagwijdte van dit arrest vervolgt het *Bulletin*: « Il s'agissait d'une société anonyme dont le président du conseil d'administration (Mr. Dejans) était propriétaire de 345 parts sur 370 parts émises et exerçait en outre les fonctions d'administrateur délégué - directeur général (het arrest vermeldt ook dat M. Dejans voorzitter van de beheerraad was). Dans cette situation de fait, la Cour de Cassation décida que le juge du fond avait pu valablement apprécier que le lien de subordination entre cette personne et la société avait un caractère fictif. On peut se demander par contre pourquoi l'autorité et même la surveillance sur un administrateur délégué-directeur général ne pourrait pas être exercée par un conseil d'administration ou, comme c'est souvent le cas, par un comité de direction. »

Naar aanleiding van dit arrest schijnt de R.M.Z. stelselmatig al de gevallen van de directeur-beheerders onderzocht te hebben. Waarschijnlijk is dit mogelijk geweest door een dienst van dépistage, die het Staatsblad uitpluist. De inspecteurs van de R.M.Z. hebben dan op de zetels van de maatschappijen onderzoeken ingesteld en verslagen ingediend die geheim bleven.

Dit had als voorwerp het bewijs te eisen dat de directeur *werkelijk* verbonden was door een bediendencontract om onder toepassing te vallen van de besluitwet van 28 december 1944.

De gedrukte instructies van de R.M.Z. luiden :

« 1) On admettra généralement que les fonctions ne sont pas uniquement celles d'un mandataire lorsque les trois éléments suivants seront réunis : rémunération fixe ou variable, nécessité d'un préavis et obligation pour l'intéressé de consacrer tout son temps à l'exercice de ces fonctions.

« 2) Dans ce cas il faudra rechercher en outre si, dans l'exercice de ces fonctions, l'intéressé se trouve dans un état de subordination qui caractérise le contrat d'emploi ou de travail : en d'autres termes s'il est soumis à une direction susceptible de se manifester concrètement à tout moment de l'exécution de ses prestations c.à.d. à une autorité pouvant s'exercer de façon permanente.

« A cet égard il convient de signaler que ni un conseil d'administration, ni un comité de direction, ni à fortiori une assemblée générale d'actionnaires ne sont des organes susceptibles d'exercer sur une personne travaillant au service d'une société une autorité permanente et une surveillance ininterrompue.

Pour qu'il y ait contrat d'emploi il est donc nécessaire qu'au dessus du mandataire qui prétend être en outre employé, il y ait une autorité pouvant s'exercer en permanence par l'organe d'une *personne physique*

investie des pouvoirs nécessaires (administrateur-délégué, président du conseil, administrateur-directeur, directeur-général, fondé de pouvoir, etc. »

Vele directeur-beheerders hadden het veel gemakkelijker gehad om hun bediendencontract te bewijzen indien dit schriftelijk was vastgelegd geweest (4).

4) *Arrêt van het Hof van Cassatie van 29 november 1962.*

Het Rechtskundig Weekblad van 17 maart 1963 (kol. 1529) heeft dit arrest inzake R.M.Z. t./ S.V. Les Fonderies Lallemand gepubliceerd. Het beknopt overzicht vermeldt alleen een principe van gemeen recht inzake verweer tegen een rechtsvordering (5).

De redactie van het Rechtskundig Weekblad zal het mij niet kwalijk nemen wanneer ik zo vrij ben te doen opmerken dat bedoeld arrest veel meer bevat. Onder oogpunt van het sociaal recht is dit arrest uiterst belangrijk omdat het een einde zal stellen aan een criterium van ondergeschiktheid inzake bediendencontracten, door de R.M.Z. opgelegd en in menigvuldige gevallen ingeroepen, nl. *de ondergeschiktheid aan een fysisch persoon.*

a) Laten wij eerst opmerken dat het principe gehuldigd door het arrest van 14 juni 1957 niet tegengesproken wordt door het arrest van 29 november 1962.

Zoals het gezond verstand het zegt, blijft het Hof van Cassatie beslissen dat een persoon, in werkelijkheid, niet ingevolgt een rechtsverband kan onderworpen zijn aan het gezag dat hijzelf uitoefent.

b) Zoals hoger aangetoond was dhr. Dejans afgevaardigde-beheerder en voorzitter van de beheerraad. Hij was eigenaar van 345 aandelen op de 370 (en tevens loontrekkende).

Isidore Lallemand is beheerder-zaakvoerder van de samenwerkende vennootschap « Les Fonderies Lallemand » en ook in haren dienst als loontrekkende in hoedanigheid van directeur-generaal krachtens een contract van 22 december 1950.

« Dat uit dit contract blijkt dat, in zijn hoedanigheid van directeur-generaal, I. Lallemand onderworpen is aan het gezag van de beheerraad aan wie hij gehouden is maandelijks verslag over zijn werkzaamheid uit te brengen, dat zijn lot als directeur-generaal dus van de gehele beheerraad afhangt waarin hij slechts over één stem op vier beschikt, dat, rekening gehouden met de verdeling van de maatschappelijke aandelen en de beperking van het stemrecht tot een vijfde van het geheel der aandelen, hij als vennoot slechts over 405 stemmen tegen 468 beschikt en dat hij aldus, op welke wijze men ook de toestand beschouwe, als directeur-generaal van de vennootschap, afhangt van een meerderheid waarover hij zelf niet beschikt. » (6)

c) Inzake Lallemand beweerde de R.M.Z. ook dat het contract van 22 oktober 1960 *fictief* was, daar Lallemand, als enig bestendig orgaan van de vennootschap niet jegens zichzelf een gezag kon uitoefenen waarmede hij zelf bekleed was en daar de vennootschap slechts door de tussenkomst van Isidore Lallemand een gezag kon uitoefenen of een wil kon uiten.

Het Hof van Cassatie heeft deze zienswijze van de R.M.Z. niet gevolgd. Het heeft haar formeel weerlegd met de vaststelling goed te keuren, gedaan door de Rechtbank van Beroep van Brussel d.d. 6 april 1961, wanneer deze verklaarde dat Isidore Lallemand in zijn hoedanigheid van directeur-generaal niet aan zijn eigen gezag onderworpen is, maar aan dit van de beheerraad, dat het onjuist was dat de vennootschap-

verweerster slechts gezag zou kunnen uitoefenen en haar wil uiten door de tussenkomst van gezegde Lallemand, en dat dienvolgens het contract niet fictief was, de rechter in beroep niet verplicht was in de staat van de conclusies van de partijen, bovendien er op te wijzen dat de band van ondergeschiktheid welke Isidore Lallemand aan de vennootschap-verweerster verbindt, zoals de eerste rechter het beslist had, de kenmerken had welke het bestaan van een bediendencontract vereiste.

d) Naar aanleiding van dit arrest zal de moeilijkheid verdwijnen die de directeur-beheerders vaak hebben tegengekomen in de weerlegging van het argument van de R.M.Z. dat er in bestond voor te houden: (Wij citeren de tekst van de briefwisseling van de R.M.Z. die in al de gevallen dezelfde was:

«Dergelijk contract veronderstelt een nauwe band van ondergeschiktheid tussen de partijen, in die zin dat de werkgever (een fysieke persoon) of zijn aangestelde (eveneens een fysieke persoon) een voortdurende en effectieve controle uitoefent op het werk van zijn ondergeschikten. Aangezien de betrokkenen, ingevolge de overdracht van machten, door de beheerraad belast werden met deze functie kunnen zij niet in ondergeschikt dienstverband werken daar zij anders zouden onderworpen zijn aan een gezag waar zij zelf de dragers van zijn.»

De R.M.Z. zal deze voorwaarde om aan de maatschappelijke zekerheid onderworpen te zijn niet meer mogen inroepen.

Besluit :

1) Het Hof van Cassatie heeft dus impliciet beslist dat een directeur-beheerder — in de wettelijke zin van het woord — ondergeschikt kan zijn aan een beheerraad.

2) In tegenstelling met de geschreven instructies van de R.M.Z., de verslagen van de controleurs en de briefwisseling nadien gevoerd, moet de directeur-beheerder niet noodzakelijkerwijze bewijzen — hetgeen de R.M.Z. steeds geëist heeft — dat hij ondergeschikt is aan een fysisch persoon.

3) Vermits de eerste rechter, de rechter in beroep en het Hof van Cassatie hebben aangenomen dat de directeur-beheerder onder toezicht van de beheerraad kan zijn en het voor de hand ligt dat een beheerraad nooit bestendig op de zetel van de maatschappij ver-

gaderd, vervalt ipso facto het eng begrip van de R.M.Z. die het bewijs steeds eiste dat op elk ogenblik de betrokkene onder toezicht is van zijn werkgever. Hierinnen wij er aan dat uit het Hof van Cassatie-arrest blijkt dat dhr. Lallemand gehouden was aan de beheerraad maandelijks verslag over zijn werkzaamheid uit te brengen.

4) Elk geval moet in concreto onderzocht worden, maar het lijdt geen twijfel dat het arrest van 29 november 1962 het begrip van «de band van ondergeschiktheid van de loontrekkende» en het begrip van «het toezicht uitgeoefend door de werkgever», die de essentie uitmaken van het bediendencontract, in het juiste daglicht heeft gesteld, en dat voortaan de directeur-beheerders niet meer genoodzaakt zullen zijn zich te onderwerpen aan de drastische voorwaarden van bewijs, door de R.M.Z. willekeurig opgelegd.

Paul POLLET,
Advocaat te Antwerpen.

(1) Wij verwijzen naar de interessante studie gepubliceerd in *Revue de Droit Social* - 1957 P.I. «Le cumul de la qualité d'administrateur et d'employé de société anonyme» par A. Colens.

(2) Op eerste zicht kan het eigenaardig lijken dat het de werkgever is die de rechtspleging moet inleiden, vermits hij er geen belang bij heeft of de directeur door de R.M.Z. als loontrekkende wordt aanzien of niet. Wanneer het voorgekomen is dat de werkgever gedagvaard heeft in terugbetaling van de afhoudingen op zijn loon, hebben de rechtbanken steeds de eis onontvankelijk verklaard. De rede er van is dat volgens de Besluit-Wet van 28 december 1944 de werkgever alleen de wettelijke verplichting heeft zowel de patronale bijdragen als de afhoudingen op de lonen aan de R.M.Z. te storten. Van daar is de werkgever ook alleen gerechtigd teruggave daarvan te vragen. (In die zin Rechtbank van Brussel dd. 12.1.1959 (8 k) in zake Société belge de phytopharmacie c/O.N.S.S. onuitgegeven.)

(3) Répertoire de droit belge: Quasi-contrat N° 275 met talrijke referenties. Zie in zake gezinsvergoedingen, ten onrechte getrokken. Vrederecht van Ronse 28.4.1950 (Journal des Juges de Paix 1950. P. 270). — Recueil annuel de jurisprudence belge 1956. Allocations familiales N° 5.

(4) Zie «Het belang van een geschreven overeenkomst in zake bediendencontract». — Practische kanttekeningen door Paul Pollet. R.W. 2 december 1962 — kol. 814.

(5) Dit is in de algemene lijn van het grootste gedeelte van de rechtspraak. Zie «Des dommages-intérêts pour procédures téméraires et vexatoires» door Paul Pollet. — Journal des Tribunaux 1950. P. 568. (1) — J. T. 1955. P. 597 (2). — J. T. 1961 P. 21 (3).

(6) Trouwens volgens artikel 67 van de Wet op de vennootschappen vormen de beheerders en de commissarissen een college, dat beraadslaagt ingevolge de statuten. Dit is van gebiedende orde. Rep. Prat. droit belge: Société Anonyme.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 29 oktober 1962.

Voorzitter: M. Vandermersch.

Raadsheer-verslaggever: M. Louveaux.

Advokaat-generaal: M. P. Mahaux.

Huiszoeking in de echtelijke woning. — Strekking van de wet van 30 april 1958. — Recht van beide echtgenoten om, ieder afzonderlijk, de overheid te verzoeken het gepleegd zijn van een misdrijf in de echtelijke woning vast te stellen.

De wet van 30 april 1958 heeft niet tot gevolg aan de echtgenoot het hem door de artikelen 46 en 49 S.V. toegekend recht te ontnemen doch aan de gehuwde

vrouw dezelfde rechten als die van haar echtgenoot te verlenen. Hieruit volgt, dat waar het de echtelijke verblijfplaats betreft, waarin overeenkomstig artikel 212 nieuw B.W. de echtgenoten tot samenwoning verplicht zijn, zij elk het recht hebben om bij de overheid een aanzoek te doen en het aanzoek van een van beiden volstaat.

Moens t/ Jacques en Forain.

Gelet op het bestreden arrest, op 28 februari 1962 gewezen door het Hof van Beroep te Luik;

I. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing gewezen over de publieke vordering:

Overwegende dat aanlegger, burgerlijke partij, niet tot de kosten van de publieke vordering veroordeeld

is, en derhalve zich tegen de beslissing gewezen over deze vordering niet kan voorzien;

II. *In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing gewezen over de burgerlijke vordering:*

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 97 van de Grondwet, 102, 212, 213 en 1382 van het Burgerlijk Wetboek, 387, 388 en 390 van het Strafwetboek, 36, 46, 49, 50, 52 en 87 van het Wetboek van strafvordering, 24 van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige invrijheidstelling, gewijzigd bij artikel 2 van de besluitwet van 1 februari 1947,

doordat het bestreden arrest de tegen verweerders ingebrachte telastleggingen niet bewezen verklaart en bijgevolg het hof van beroep niet bevoegd verklaart om over de burgerlijke vordering van aanlegger uitspraak te doen om de redenen, dat de door de rijkswacht ter zake op 19 augustus 1960 gedane huiszoeking onwettig zou zijn, omdat de verbalisanten om in de echtelijke woning binnen te treden zich vergenoegd hadden met een verzoek gericht tot de echtgenoot, hier aanlegger, die het hoofd van de echtelijke woning niet meer was, en dat het onderzoek onwettig zijnde, de tijdens dit onderzoek ingewonnen bewijzen, noch die welke het gevolg ervan zouden zijn, kunnen gebruikt worden, dan wanneer aanlegger bij conclusies deed gelden, dat de echtelijke woning met zijn eigen woning overeenstemde, waaruit volgt dat de feitenrechters de litigieuze huiszoeking niet onwettig konden beschouwen, daar zij ten huize van aanlegger en met zijn toestemming plaats heeft gehad (schending van al de in het middel aangeduide bepalingen, met uitzondering van artikel 97 van het Grondwetboek), en dan wanneer de feitenrechters in gebreke gebleven zijn te antwoorden op het middel door aanlegger afgeleid hieruit, dat de beweerdelijk onwettige huiszoeking met zijn toestemming en in zijn woning plaats gehad heeft, en derhalve hun beslissing niet wettig met redenen omkleed hebben (schending van artikel 97 van de Grondwet):

Overwegende dat uit de artikelen 46 en 49 van het wetboek van Strafvordering volgt dat in de gevallen van zelfs niet op heter daad vastgestelde misdrijf, gepleegd binnen een huis de overheid het mag vaststellen, zo zij daartoe door «het hoofd van dit huis» wordt verzocht:

Overwegende dat het bestreden arrest vaststelt, dat ten deze de huiszoeking op verzoek van aanlegger plaats gehad heeft in de echtelijke verblijfplaats en erop wijst dat de echtgenoot krachtens artikel 213 van het Burgerlijk Wetboek, vervangen door artikel 1 van de wet van 30 april 1958, niet meer het hoofd van het huis is;

Doch overwegende dat deze wet niet tot gevolg heeft aan de echtgenoot het hem door artikelen 46 en 49 van het Wetboek van Strafvordering toegekend recht van verzoek te ontnemen doch aan de gehuwde vrouw dezelfde rechten als die van haar echtgenoot te verlenen;

Dat eruit volgt dat, waar het de echtelijke verblijfplaats betreft, waarin overeenkomstig artikel 212 nieuw van het Burgerlijk Wetboek, de echtgenoten tot samenwoning verplicht zijn, zij elk het recht hebben om bij de overheid een aanzoek te doen, en het aanzoek van één van beiden volstaat;

Overwegende dat het Hof van beroep, door te vereisen dat het aanzoek samen door beide echtgenoten wordt gedaan, iets bij de tekst van de artikelen 46

en 49 van het Wetboek van Strafvordering toevoegt; dat het derhalve niet tot de onwettigheid van de huiszoeking kon besluiten om de enige reden, dat ten deze de toestemming van de echtgenote niet gevraagd werd;

Dat het eerste onderdeel van het middel gegrond is;

Om die redenen:

Verbreekt het bestreden arrest, in zover het over de burgerlijke vordering uitspraak doet en aanlegger tot de kosten veroordeelt;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerders tot de kosten behalve tot de kosten van de betekening van de voorziening aan het openbaar ministerie, welke kosten aanlegger ten laste zullen blijven;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 25 oktober 1962.

Eerste Voorzitter: M. Giroul.
Raadsheer-verslaggever: M. Moriamé.
Advokaat-generaal: M. Depelchin.
Advokaat: Mr. De Bruyn.

Orderbriefje. — Maakt een op zich zelf bestaande titel van schuldvordering uit. — Abstrakt karakter van de verbintenis van de ondertekenaar van het orderbriefje.

De wetgever heeft aan het orderbriefje een monetaire functie toegewezen. Dit handelseffekt maakt, zodra het van de vereiste wettelijke vormen voorzien is, een op zich zelf bestaande titel van schuldvordering uit, die door zich zelf aan de drager het onvoorwaardelijk recht verleent op betaling op de vervaldag van de beloofde som. Hieruit volgt noodzakelijk dat de verbintenis van de onderschrijver van een orderbriefje een abstrakt karakter heeft, onafhankelijk van de vooraf bestaande extra-cambiale betrekkingen en dit tegenover niet alleen de derde drager, maar ook tegenover de begunstigde. Aldus heeft de eis tot betaling van een orderbriefje als oorzaak niet de oorzaak van de verbintenis van de ondertekenaar, d.w.z. de reden of het oogmerk dat hem ertoe gebracht heeft zich door het tot stand brengen of de overdracht van de titel te verbinden, maar uitsluitend de cambiale verbintenis zelf.

Beydts t/ Mahieu.

Gelet op het bestreden arrest op 28 september 1960 door het Hof van beroep te Luik gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1, 1-bis, 2, 5 en 5 bis van de wet van 30 mei 1924 tot inrichting van het handelsregister, gewijzigd door de wet van 9 maart 1929, 1 en 2 van de wet van 15 december 1872 bevattende de titels I tot IV van het eerste boek van het wetboek van koophandel, gezegde artikelen 1 en 2 gewijzigd door de artikelen 1 en 2 van de wet van 3 juli 1956 tot wijziging van de titel I van het boek I van het wetboek van koophandel (wet van 15 december 1872), van de wet van

9 juli 1926 op de werkrechtcraden en van de artikelen 12 van de wet van 25 maart 1876 bevattende de titel I van het voorafgaand boek van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering, 17, 28, 48, 49, 75, 76, 77 en 78 van de wetten op de wisselbrieven en orderbriefjes, gecoördineerd door artikel 1 van de wet van 31 december 1955 tot verbetering en interpretatie van verschillende bepalingen van de wet van 10 augustus 1953 betreffende de invoering in de nationale wetgeving van de eenvormige wet op de wisselbrieven en orderbriefjes en betreffende haar inwerkingtreding; en tot coördinatie van deze wetgeving met de eenvormige wet, 1101, 1107, 1134, 1135, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest de redenen overnemen- de en de beslissing van de eerste rechter bekrachtigen- de, niet ontvankelijk verklaard heeft de vordering van aanlegger tot betaling van het saldo en van de kosten van protest van een orderbriefje te zijnen voordele door verweerdcrs onderschreven en, dienvolgens, aan- legger zijn eis ontzegd heeft en hem tot de kosten ver- oordeeld heeft, en dit om de redenen: enerzijds, dat het abstract karakter van de verbintenis omwille van de wissel niet belet de vordering niet-ontvankelijk te verklaren wegens gebrek aan inschrijving in het handelsregister van de handelaar genicter van de titel en, te dien einde, na te gaan of de vordering haar grond niet vindt in een daad van koophandel; dat het orderbriefje door verweerdcrs onderschreven door aanlegger gedane betaling vertegenwoordigt van schuld- vorderingen als zaakwaarnemer die zich op het zuive- ren van hun passief toelegt, dat de vordering haar oorzaak in een daad van koophandel vindt en dat aan- legger onder toepassing van het artikel 1 bis van de wet van 30 mei 1924 op het handelsregister valt en, anderzijds, dat, aanlegger een handelsbedrijvigheid uit- oefende (onderneming van zakenbureel) totaal ver- schillend van die welke zijn inschrijving in het handels- register gerechtvaardigd heeft, het hem toekwam zijn inschrijving in het handelsregister overeenkomstig arti- kel 5 van de wet op het handelsregister te doen wijzi- gen, dat naar luid van artikel 5 bis van dezelfde wet hij zich niet op de in artikel 5 bedoelde wijzigingen kan beroepen tegenover derden, die gehandeld heb- ben voor dat die wijzigingen in het handelsregister op- gegeven zijn geworden, wat ter zake het geval is, dat gezegd artikel 5 bis als sanctie van het niet nakomen van gezegd artikel 5 tegelijk de niet-ontvankelijkheid voorziet van de vordering door artikel 1 bis ingesteld, door het verbod zich op de niet aangegeven wijzigin- gen te beroepen, en de niet tegenstelbaarheid aan derden van het ontbreken van aangiften en dat aan- legger dus als zich in een onregelmatige toestand bevindende en als niet in het handelsregister inge- schreven moest beschouwd worden,

dan wanneer de vordering tot betaling van een order- briefje haar oorzaak vindt, niet in de verrichting welke de onderschrijving ervan ten voordele van de begun- stigde veroorzaakt heeft, maar uitsluitend in de ver- bintenis omwille van de wissel en het recht van de drager op betaling van het effect op de vervalddag, en dan wanneer door de oorsprong of de oorzaak van het orderbriefje na te gaan en door ze gelijk te stellen met de oorzaak van de vordering tot betaling van zijn bedrag, de rechtcrs het abstract karakter van de cambiale verbintenis, de aard en de wettelijke uit- werkselen van het orderbriefje miskend hebben, en, aan de vordering van aanlegger een oorzaak welke zij niet had toeschrijvend, het gerechtelijk kontrakt geschonden hebben en de bewijskracht van de dag- vaarding en van de conclusies welke het voorwerp en de oorzaak van de vordering bepalen (schending van de

artikelen 17, 28, 48, 49, 75, 76, 77 en 78 van de wetten gecoördineerd door de wet van 31 december 1955 tot verbetering en interpretatie van verschillen- de bepalingen van de wet van 10 augustus 1953 be- treffende de invoering in de nationale wetgeving van de eenvormige wet op de wisselbrieven en orderbrief- jes en betreffende haar inwerkingtreding, en tot koör- dinatie van deze wetgeving met de eenvormige wet; 1101, 1107, 1134, 1135, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet),

dan wanneer de ontstentenis van opgave in het handelsregister van een wijziging die betrekking heeft op de feiten waarvan de opgave door de wet is voor- geschreven als sanctie heeft niet de niet-ontvankelijk- heid van de vorderingen ingesteld door de handelaar die in gebreke is, doch uitsluitend de niet-tegenstel- baarheid van de wijziging aan derden die gehandeld hebben vóór die opgegeven was, en dan wanneer de sanctie uitgevaardigd door artikel 1 bis van de wet van 30 mei 1924, houdende instelling van het handels- register, slechts toepasselijk is als de eis van de niet ingeschreven koopman zijn oorzaak vindt in een handelsverrichting van aanlegger, wat niet vastge- steld wordt noch kan worden afgeleid uit de vast- stellingen van het bestreden arrest, het orderbriefje slechts de aard van daad van koophandel vertonende in hoofde van zijn onderschrijvers en de omstandig- heid dat de begunstigde die tot betaling van het order- briefje dagvaardt, koopman is, niet implicerend dat de eis zijn oorzaak vindt in een daad van koophandel van deze laatste (schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1, 1 bis, 2, 5 en 5 bis van de wet van 30 mei 1924 houdende instelling van het handels- register, gewijzigd door de wet van 9 maart 1929, 1 en 2 van de wet van 15 december 1872, de titels I tot IV van het eerste boek van het Wetboek van koophandel bevattend, gezegde artikelen 1 en 2 ge- wijzigd door de artikelen 1 en 2 van de wet van 3 juli 1956 tot wijziging van titel I van het eerste boek van het wetboek van koophandel (wet van 15 december 1872), van de wet van 9 juli 1926 op de werkrechtcraden en van artikelen 12 van de wet van 25 maart 1876 de titel I van het voorafgaand boek van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering bevattend:

Overwegende dat de wetgever aan het orderbriefje een monetaire functie toegewezen heeft;

Dat dit handelseffect, van zodra het van de ver- eiste wettelijke vormen voorzien is, een op zich zelf bestaande titel van schuldvordering uitmaakt, die door zich zelf aan de drager het onvoorwaardelijk recht verleent op betaling, op de vervalddag, van de beloofde som;

Dat er noodzakelijk uit volgt, dat de verbintenis van de onderschrijver van een orderbriefje een abstract karakter heeft, onafhankelijk van de vooraf be- staande extra-cambiale betrekkingen, en dit, tegen- over, niet alleen de derde drager maar ook de be- gunstigde;

Dat aldus de eis tot betaling van een orderbriefje als oorzaak heeft niet de oorzaak van de verbintenis van de ondertekenaar, dit wil zeggen de reden of het oogmerk dat hem ertoe gebracht heeft zich door het tot stand brengen of de overdracht van de titel te verbinden, maar uitsluitend de cambiale verbinte- nis zelf;

Dat, dienvolgens, door de oorzaak van de verbin- tenis van de onderschrijvers van het litigieuze order- briefje na te gaan, door ervan de juridische grond- slag te maken van de vordering van de begunstigde, en door dienvolgens te beslissen dat aanlegger « on-

der toepassing valt van artikel 1 bis van de wet van 30 mei 1924 op het handelsregister» het bestreden arrest het abstract karakter en de wettelijke uitwerkingen van de cambiale verbintenis van de verweerders miskent; dat het middel te dien opzichte gegrond is; Overwegende, voor het overige, dat, daar de eis van aanlegger zijn oorzaak niet vindt in een daad van koophandel van deze laatste, de redenen van het arrest betreffende de inschrijving van aanlegger in het handelsregister het dispositief niet wettelijk kunnen rechtvaardigen;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden arrest, behalve in zover het het beroep ontvangt;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing zal gemaakt worden;

Veroordeelt verweerders tot de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van Broep te Brussel.

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 7 december 1962.

Voorziter : M. Somerhausen.

Raadsheren : M.M. Mouréau en De Bock.

Substituut-auditeur-generaal : M. Hoeffler.

Advokaten : Mrs. Tassin en Vendredi.

1. Huisvesting. — Krotwoningen. — Uitoefening van de beoordelingsmacht.

2. Rechtspleging. — Kosten.

1. *De verslagen, uitgebracht aan de burgemeester door de krachtens artikel 9 van de wet van 7 december 1953 aangeduide instanties, moeten in details treden en mogen zich niet beperken tot een blote bewering. De burgemeester die uitspraak moet doen, beschikt immers over een appreciatiebevoegdheid. Ofschoon gegevens die dagtekenen van na de beslissing het verslag konden wettigen, kunnen zij echter niet dienen als grondslag voor de beslissing van de burgemeester, die niet beweert dat hij die gegevens persoonlijk kende.*

2. *De kosten, in geval van vernietiging van het besluit waarbij de burgemeester een huis onbewoonbaar verklaart, worden ten laste van de gemeente gelegd.*

Decooman t./ Burgemeester van Couillet.

Arrest nr. 9779.

Gezien het op 21 maart 1962 ingediende verzoekschrift, waarbij Laurent Decooman de nietigverklaring vordert van het besluit van de burgemeester van Couillet van 25 januari 1962, luidens hetwelk verzoekers gebouw, gelegen rue de Gilly nr. 27, « voor het ogenblik onbewoonbaar wordt geacht en wordt aangemerkt als uiteraard niet te saneren krotwoning », en dat beveelt op de voorgevel een bord aan te hangen met het opschrift « onbewoonbaar gebouw »;

Overwegende dat verzoeker betoogt, dat de bestreden handeling door machtoverschrijding is aangetast, want dat zij op onjuiste motieven steunt; dat hij doet gelden, dat de betwiste woning met het nr. 27, een geheel vormt met eenzelfde woning met het nr. 29 die

niet onbewoonbaar is verklaard; dat beide woningen vóór ongeveer vijftig jaar werden opgetrokken, dat hij, drie jaar geleden, het raamwerk vervangen en het dak hersteld heeft; dat de genomen maatregel te wijten is aan wraakneming van een huurder van wie hij achterstallige huur had gevorderd;

Overwegende dat de burgemeester in de aanhef van de bestreden handeling melding maakt van de brief van 18 januari 1962 van de hoofdgezondheidsinspecteur te Charleroi, die de lijst opgeeft van de onbewoonbare gebouwen op het grondgebied van de gemeente Couillet; dat de brief als volgt is gesteld : « Ik heb de eer U » mede te delen dat mijn aandacht werd getrokken op » het gebouw gelegen nr. 27, rue de Gilly, in uw » gemeente, bewoond door de heer en mevrouw De- » champs A., en toebehorende aan de heer Decooman, » rue de Gilly, te Couillet. Het betreft een uiteraard niet » te saneren krotwoning waarvan de bewoning dadelijk » en voorgoed moet worden verboden. Gelief in die zin » een besluit te nemen en te zorgen voor een nieuw » onderkomen voor de huidige bewoners »; dat de tegenpartij doet gelden, dat de burgemeester, luidens artikel 9 van de wet van 7 december 1953 houdende een nieuwe regeling inzake kroopruiming, gehouden is, binnen de maand na ontvangst van het rapport van de gezondheidsinspecteur van het ambtsgebied die het bestaan van ongezonde woningen vaststelt, daaromtrent te beslissen; dat de tegenpartij betoogt dat het normaal is dat de burgemeester verwijst naar de verklaringen van de gezondheidsinspecteur, « welke ambtenaar zeer bevoegd is om te oordelen over de ongezondheid van een gebouw »;

Overwegende dat, volgens artikel 9 van de wet van 7 december 1953, « de Nationale Maatschappij voor goedkope woningen en woonvertrekken en haar erkende vennootschappen, de Nationale Maatschappij voor de kleine landeigendom en haar erkende vennootschappen, de gewestelijke huisvestingscomités, het Woningfonds van de Bond der kroostrijke gezinnen van België, de door de Algemene Spaar- en Lijfrentekas erkende kredietverenigingen en de gezondheidsinspecteur van het ambtsgebied die het bestaan van ongezonde woningen vaststellen, deze gebouwen aan de burgemeester van de gemeente aanwijzen met aanduiding van de maatregelen die in het belang van de openbare hygiëne moeten getroffen worden »; dat genoemd artikel eraan toevoegt : « De burgemeester is gehouden, binnen de maand na ontvangst van hun rapport, daaromtrent te beslissen »;

Overwegende dat de hiervoren vermelde bepaling verscheidene instellingen, zowel openbare als private, alsook een ambtenaar van de Staat, gelast aan de burgemeester verslag uit te brengen; dat zulk verslag in details moet treden en zich niet mag beperken tot een blote bewering; dat de burgemeester immers, luidens de wet, aan de hand van dat verslag moet beslissen; dat de wet dus aan de burgemeester een beoordelingsbevoegdheid laat;

Overwegende dat uit de memorie van antwoord blijkt, dat de burgemeester, verre van in feite na te gaan of het door de inspecteur in een niet gemotiveerd verslag aangewezen gebouw ongezond was, dat verslag heeft beschouwd als een bevel waaraan hij moest gehoorzamen;

Overwegende dat de tegenpartij in de loop van het geding een brief van 3 oktober 1962 van de hoofdgezondheidsinspecteur te Charleroi heeft overgelegd, die onder meer bevestigt dat in het betwiste gebouw geen kelder is, dat het vochtig is, dat het dak in slechte staat is, dat het niet met de riolering verbonden privaat, van het gebouw afgelegd is;

Overwegende dat deze gegevens weliswaar het oordeel van de gezondheidsinspecteur konden wettigen, maar dat niettemin vaststaat dat de burgemeester, die niet beweert dat hij die gegevens persoonlijk kende, het bestreden besluit heeft genomen zonder de hem door de wet toegekende beoordelingsbevoegdheid uit te oefenen; dat hij artikel 9 van de wet van 7 december 1953 verkeerd heeft toegepast;

Besluit :

Artikel 1 : Het op 25 januari 1962 door de burgemeester van Couillet genomen besluit is vernietigd.

Artikel 2 : De kosten, bepaald op 750 frank, komen ten laste van de gemeente Couillet.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

9de Kamer. — 26 januari 1963.

Voorzitter : M. Marechal.
Raadsheren : M.M. Liard en Grenez.
Advokaat-Generaal : M. Cerckel.
Advokaten : Mrs. Dauwe en Collard.

Scheepvaart. — Hoofd- en nevenvaarwater. — Toepasselijkheid van art. 34, 6 van het Beneden-Zeescheldereglement m.b.t. de in de Schelde uitmondende sluisgeulen.

In de zin van art. 34, 6 van het Beneden-Zeescheldereglement, bepalend dat ter plaatse waar een nevenwater met het hoofdwatcr samenkomt of het laatste met het eerste wordt gekruist, de vaartuigen die uit het nevenwater komen moeten uitwijken voor die welke het hoofdwatcr volgen, moet de Kattendijksluisgeulmonding als een nevenwater ten opzichte van de Schelde als hoofdvaarwater worden aangemerkt. Het hijsen van een rode vlag op de hoofden van de sluis of de door de sluismeester aan buitenvarende schepen gegeven verwittiging doet aan de toepasselijkheid van bedoeld voorschrift niets af.

De stelling, dat op de rede van Antwerpen, de op- en afvarende schepen verplicht zijn de manoeuvres van de uit de sluisen buitenvarende schepen niet te hinderen, mag in hoofdzaak slechts opgevat worden als een waarschuwing voor de schepen op het hoofdvaarwater, in dier voege dat zij ondanks hun voorrang verplicht zijn de steeds en overal geldende voorzichtigheid in acht te nemen.

N.V. Rederij V. Huygebaert t/ Collier.

Gezien in regelmatige uitgifte het vonnis der rechtbank van koophandel te Antwerpen d.d. 23 maart 1961 waartegen op 23 mei 1961, binnen de wettelijke termijn een naar vorm regelmatig beroep werd aangetekend;

Aangezien de hoofdeis van geïntimeerde, oorspronkelijke aanlegger, ingeleid op 26 maart 1958 en strekkende tot het bekomen ener hoofdsom van 27.286 F, voor vergoeding der schade door zijn sleepboot Constant opgelopen ingevolge een aanvaring op de Schelde, beantwoord werd door een tegeneis, welke appellante, alsdan verweerster, indiende bij regelmatige besluiten voor de eerste rechter op 1 maart 1961 en die strekte tot het bekomen ener hoofdsom van 20.332 F, als vergoeding voor de schade aan

haar schip Nijverheid, ingevolge dezelfde aanvaring berokkend;

Aangezien deze tegeneis aldus gesteund op hetzelfde feit, nl. de aanvaring, dat als grondslag van de oorspronkelijke hoofdeis wordt ingeroepen en beide bedragen derhalve dienen samengevoegd te worden ter bepaling van de aanleg;

Aangezien geïntimeerde ten onrechte gewaagt van verschillende oorzaken waarop hoofd- en tegeneis zouden berusten;

Aangezien het hoofdberoep derhalve zowel over de hoofdeis als over de reconventionele eis ontvanke-lijk is;

Aangezien het incidenteel beroep door regelmatige besluiten werd aangetekend en insgelijks ontvanke-lijk is;

Aangezien kwestieuze aanvaring plaats had wanneer de « Nijverheid » de Schelde afvoer ter hoogte van de Kattendijksluisgeulmonding en aldaar aan sb-boeg geraakt werd door de voorstevan van de « Constant », die zojuist de sluis verlaten had;

Aangezien geïntimeerde ten onrechte het karakter van nevenvaarwater betwist dat, in de zin van art. 34 al. 6 van het Scheepvaartreglement, eveneens in de Antwerpse dokken toepasselijk, aan bedoelde sluis-ingang moet erkend worden;

Aangezien inderdaad voor veilige doorvaart op de drukke Scheldestroom de goede praktijk van de zeevaart toch bezwaarlijk kan eisen dat zeevaarts gerichte schepen, meestal van grote afmetingen, hun koers zouden moeten verstoren, of uitwijken of zelfs achteruitslaan, wanneer zij aan sb, uit de betrekkelijk minder belangrijke Kattendijksluis geschutte vaartuigen, meestal binnenschepen, ontwaren, die zich in het verkeer willen inschakelen;

Aangezien voorzeker de « Nijverheid » verschillende spitsen, die de « Constant » voorafgingen, had laten doorgaan maar uit deze voorzichtige doenwijze niet kan besloten worden tot de bekentenis, en nog minder tot het bestaan van enig reglementair doorgangsrecht ten voordele van « Constant », doch wel dat de « Nijverheid » zorgvuldig vermeden heeft misbruik te maken van het recht tot doorvaren dat hij in het hoofdvaarwater principieel genoot niettegenstaande de aankomst van andere schepen uit het nevenvaarwater;

Aangezien overigens waar zekere doctrine terecht de verplichting onderlijnt der op de rede van Antwerpen op- of afvarende schepen de manoeuvres niet te hinderen van die welke de sluisen verlaten, zulks hoofdzakelijk geldt als een ernstige waarschuwing voor de schepen op het hoofdvaarwater, ingevolge de steeds en overal geldende voorzichtigheidsplicht slechts mits voorzorgen en behoedzaamheid door te varen zelfs wanneer het reglement het hun toelaat;

Aangezien aan de toepasselijkheid van hoger aangehaalde reglementaire beschikking ter zake niets gewijzigd wordt door de rode vlag die gehesen was, noch door de verwittigingen aan beide betrokken vaartuigen gegeven door de sluismeester, die trouwens aan de « Constant » de raad gaf te stoppen;

Aangezien geïntimeerde persoonlijk aan de gerechtsdeskundige verklaarde een honderdtal meters uit de sluisgeul te zijn geweest op het ogenblik van de stoot tegen de « Nijverheid »;

Aangezien in geen geval bewezen is, rekening gehouden met de koers en de snelheid van de « Constant » en met de localisatie der schade op de « Nijverheid », dat, had deze laatste verder van de wal verwijderd geweest dan hij werkelijk was, de aanvaring niet zou zijn gebeurd;

Aangezien geen fout ter oorzakelijk verband met het ongeval ten laste van de « Nijverheid » wordt bewezen en de « Constant » de ganse verantwoordelijkheid draagt voor de gevolgen der aanvaring;

Aangezien het bij wedereis gevorderd bedrag niet betwist wordt;

Om deze redenen :

Het Hof,

gelet op art. 24 der wet van 15-6-1935 waarvan toepassing werd gedaan;

gehoord in openbare zitting het eensluidend advies van dhr. advocaat-generaal Cerckel enkel nopens de ontvankelijkheid van het hoofdberoep;

ontvangt het hoofdberoep, zowel over de hoofdeis als over de reconventionele eis; ontvangt het incidenteel beroep, en rechtsprekend over beide;

doet het aangevochten vonnis te niet;

wijzigende,

zegt voor recht dat de volle verantwoordelijkheid voor kwestieuze aanvaring ten laste van de geïntimeerde dient gelegd;

verklaart derhalve de hoofdeis ontvankelijk doch ongegrond en de reconventionele eis ontvankelijk en gegrond;

wijst de hoofdeis af;

NOOT : Het begrip van « hoofdvaarwater » voorzien door art. 34 § 6 werd bij K.B. van 27-9-1926 in het reglement van politie en scheepvaart der Beneden Zeeschelde ingelast. Deze paragraaf bepaalt de voorrang van het schip op het hoofdvaarwater ten opzichte van elk ander schip dat zich in een nevenvaarwater bevindt.

Alhoewel niet te ontkennen is dat de Schelde voorrang heeft op alle sluizen en vaarwateren die erin uitmonden, konden handige pleiters door de rechtbank soms doen beslechten dat de sluismondingen der dokken te Antwerpen als « kunstwerken » moesten beschouwd worden. Hierdoor werd gepoogd het begrip van hoofdvaarwater te omzeilen om een uit de sluisgeul uitvarend schip wit te wassen van elke verantwoordelijkheid ter gelegenheid van een aanvaring met een de Schelde op- of afvarend schip.

Zekere rechtsleer werd voor dit standpunt ter hulp geroepen, daar zo schepen op de rede te Antwerpen ingevolge de steeds en overal geldende voorzichtigheidsplicht slechts mits voorzorgen en behoedzaamheid mogen doorvaren, zelfs wanneer het reglement het hun toelaat, zij nochtans de verplichting hebben om de manoeuvres niet te verhinderen van de schepen die de sluizen verlaten.

Ook de aan de sluisuitgang gehesen rode vlag wordt ingeroepen om de uit het kunstwerk varend schip voorrang toe te kennen.

Het ligt voor de hand dat de toepassing van het artikel 34 § 6 geenszins beïnvloedt kan worden door deze rode vlag, die enkel een verbod betekent om de sluisgeul binnen te varen.

De draagwijdte van de door art. 34 § 6 ingevoerde prioriteit is buitendien zo gebiedend en uitgestrekt, dat de bij art. 30 van het scheepvaartreglement eveneens voorziene voorrang ten behoeve van het schip dat door een ander aan stuurboord opgemerkt wordt, bij samenloop van hoofd- en nevenvaarwater zonder uitwerksel is.

Het Hof van Cassatie heeft deze prioriteitsregel bij arrest van 1 juli 1940 aanvaard. Daar dit arrest echter alleen een aanvaring betrof op de Schelde zelf, werd beweerd dat de aldaar geldende begrippen van hoofd-

en nevenvaarwater volstrekt vreemd waren aan de in de Schelde uitmondende kunstwerken der dokken.

In het hiervoren afgedrukte arrest beslist het Hof, dat hij die met zijn vaartuig uit de Kattendijksluis komt, ten onrechte het karakter van nevenvaarwater betwist dat, in de zin van ar. 34 § 6 eveneens in de Antwerpse dokken toepasselijk sinds de verordening van 13 september 1954 aan bedoelde sluisingang moet worden gegeven.

Ter zake wijst het Hof erop, dat ondanks het de Schelde afvarend schip verschillende spitsen, die de tegenpartij bij het verlaten van de sluis voorafgingen, had laten doorgaan, uit deze voorzichtige doenwijze niet kan besloten worden tot de bekentenis, ten voordele van de uit de Kattendijksluisgeul komende schepen, doch wel dat het de Schelde opvarend schip zorgvuldig vermeden heeft misbruik te maken van het recht tot doorvaren dat het in het hoofdvaarwater principieel genoot niettegenstaande de aankomst van andere schepen uit het nevenvaarwater.

In een ander arrest had het Hof van Beroep te Brussel nl. in zake Palu t./ Friso d.d. 5 november 1954, reeds aanvaard dat de door art. 34 § 6 bepaalde voorrang absoluut is, gezien deze bepaling een algemene draagwijdte heeft.

Alsdan kwam art. 32 van het bijzonder reglement op de rede van Antwerpen bij de beslechting van het geschil ter sprake, en de redenering van de Rechtbank overnemend, oordeelt het Hof : « dat indien bij » toepassing van de regel der oevers, zoals zij door » art. 32 van het reglement vastgelegd zijn, een stoom- » vaartuig moet afwijken van de lijn van de geleids- » vuren, wanneer een tegenligger in het hoofdvaar- » water komt opdagen, hieruit *geenszins* volgt dat » een vaartuig dat uit een nevenvaarwater komt, aan » het eerste de pas mag afsnijden en het mag ver- » plichten van die koers af te wijken enkel en alleen » omdat die koers niet onder de stuurboordzijde van » het vaarwater ligt. »

Aldus is ondubbelzinnig beslist, dat het uitvaren uit een sluisgeul der dokken te Antwerpen gelijk staat met het verlaten van een nevenvaarwater, al was dit ook een kunstwerk, wanneer de Schelde, d.w.z. het hoofdvaarwater, verhoogd wordt.

Er kan zelfs nog aan toegevoegd worden dat het vaarwater op de rede te Antwerpen zich over de gehele breedte van de rivier uitstrekt zoals een arrest van het Hof van Beroep te Brussel d.d. 25 mei 1956 (P.A. 1957, 207) het aanstipt ter gelegenheid van het toe te passen hoger aangehaald art. 32.

Op dit stuk is het niet van belang ontbloeit te herinneren dat het in de Nederlandse tekst voorkomend begrip « vaarwater » maatgevend is, gezien het reglement op de Beneden-Schelde — aldus het arrest van 6 juli 1935 van het Hof van Beroep te Brussel (P.A. 1936, bl. 5) — in het K.B. van 24 juli 1892 slaafs overgenomen werd uit de Nederlandse wetgeving — slechts in 1926 voerde de Belgische wetgeving zekere wijzigingen in, o.a. art. 34 § 6.

In de Franse vertaling werden de woorden « voie navigable » en « passe » door elkaar gebruikt. Zij zijn voor de toepassing van art. 34 § 6 als louter synoniem te beschouwen.

Volledigheidshalve moge de aandacht gevestigd worden op de verordening op de politie der haven van Antwerpen aangenomen in de zitting van de Gemeenteraad d.d. 16 april 1962. Het artikel 1 bis bepaalt dat voortaan in de dokken van Antwerpen ook rekening dient te worden gehouden met het begrip van hoofdvaarwater.

Dit artikel luidt als volgt :

A) Als hoofdvaarwater wordt aangenomen de vaargeul, gevormd vanuit de Kruisschans- en Boudewijnsluizen, naar het Hansadok, Leopolddok, Albertdok, Lefebvredok naar Siberiabruggen en Royerssluis en omgekeerd.

B) Als hoofdvaarwater wordt eveneens aangenomen de vaargeul vanuit het 5e Havendok naar de splitsing Leopold-Hansadok en omgekeerd. De in A) genoemde weg heeft echter voorrang op deze onder B.

C) Voor de dokken gelegen bezuiden de Siberiabrug heeft elk schip, dat een dok in zijn lengte doorvaart, voorrang op alle schepen die een bruggeul, die in dit dok uitmondt, in- of uitvaren.

D) 1. als vaargeul wordt aangenomen de open wateroppervlakte begrensd door schepen aan de kade gemeerd.

2. daar waar de doorvaart tussen de aan de kade en op de boeien gemeerde schepen langs ene zijde onmogelijk is, zal de vaargeul begrensd zijn tussen de aan die boeien gemeerde schepen en de aan de andere zijde van het dok gemeerde vaartuigen.

3. daar waar de aan de boeien gemeerde schepen het midden van het dok innemen wordt aan elke zijde van deze schepen een vaargeul gevormd tussen hen en de aan de kaaien gemeerde schepen.

E) De voorschriften vervat in huidig artikel onthouden geen enkel schip de verplichting na te leven, beschreven in de Verordening op de politie van de haven van Antwerpen, het Politierglement van de Beneden-Zeeschelde, het Scheepvaartreglement van de Beneden-Zeeschelde, evenals de voorschriften van het Algemeen Reglement der scheepvaartwegen van het koninkrijk, in de gevallen niet voorzien door de eerstgenoemde reglementen.

Het zal nochtans niemand ontgaan dat spijts de algemene voorrang genoten door al wie artikel 34 § 6 kan en mag inroepen, deze laatste niet onthouden is van het treffen van de vereiste voorzichtigheidsmaatregelen, plicht die elk bevaren schipper moet nakomen.

Desaangaande mag art. 102bis, dat ook in de dokken der haven van Antwerpen geldt, niet uit het oog verloren worden, dit om zijn schip voor averij te vrijwaren, hetzij om geen schade toe te brengen aan schepen van derden, hetzij, algemeen genomen, om generlei gevaar voor deze derden op te leveren.

Jacques Dauwe,
advokaat.

HOF VAN BEROEP TE GENT

Kamer van Inbeschuldigingstelling. — 5 april 1963.

Voorzitter: M. Jean Gerniers.

Raadsheren: M.M. W. De Clercq en De Brauwere.

Substituut-Procureur-generaal: M. P. Leroy.

Advocaat: Mr. H. Lahaye (Ieper).

Strafvordering. — Preventief aangehouden verdachte. — Raadkamer. — Gevangenisstraf medebrengend wanbedrijf. — Verwijzing naar de correctionele rechtbank. — Invrijheidstelling door de verwijzingsbeschikking gelast (art. 130, alinea 2 - W.Sv. vervangen door art. 1 wet van 6 maart 1963). — Hoger beroep van de Procureur des Konings (art. 135 - W.Sv. aangevuld bij art. 2 wet van 6 maart 1963). — Verdachte blijft aangehouden tot aan de beslissing van de Kamer van Inbeschuldigingstelling.

Wanneer de raadkamer bij eindregeling van de straf-

procedure, en op grond van art. 130 - W.Sv., de preventief aangehouden persoon, verdacht van een gevangenisstraf medebrengend wanbedrijf, naar de correctionele rechtbank verwijst, doch, bij toepassing van art. 130, alinea 2, W.Sv., zoals het door art. 1 der wet van 6 maart 1963 gewijzigd werd, de invrijheidstelling van deze verdachte gelast, en de procureur des Konings, op grond van art. 135 - W.Sv. aangevuld bij art. 2 der wet van 6 maart 1963, tegen deze vrijlating in hoger beroep komt, behoort het niet aan de Kamer van inbeschuldigingstelling te statueren over het feit dat beklagde na de aangevochten beschikking, en tot op de dag van de behandeling van de zaak door de Kamer van inbeschuldigingstelling, preventief aangehouden bleef; deze vraag betreft immers een loutere aan gelegenheid van tenuitvoerlegging, waarvoor alleen de procureur des Konings bevoegd is. Intussen dient echter te worden vastgesteld dat art. 135, alinea 2 - W.Sv. impliceert dat beklagde aangehouden blijft tot op het ogenblik waarop over het hoger beroep beslist wordt.

Bovendien kan de wetgever bezwaarlijk hebben beoogd dat, in dergelijk geval, beklagde, bij toepassing van art. 1 der wet van 6 maart 1963, in vrijheid zou dienen te worden gesteld niettegenstaande het hoger beroep van de procureur des Konings, want, moest zodanige stelling worden bijgetreden, dan zou het rechtsmiddel van de procureur des Konings telkens zonder voorwerp dienen te worden verklaard, daar beklagde reeds in vrijheid zou verkeren, wanneer de zaak aan de beslissing van de Kamer van inbeschuldigingstelling wordt overgelegd.

Inzake O.M. t/ Scherrens, William.

Vordering van de Procureur-generaal.

De Procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent;

Gezien de stukken van de strafrechtspleging ten laste van Scherrens W., thans aangehouden, verdacht van te Ieper op 27 februari 1963, vrijwillig verwondingen of slagen te hebben toegebracht aan Deceuninck Elvire en aan Scherrens Diana, welke slagen of verwondingen een ziekte of onbekwaamheid tot persoonlijke arbeid veroorzaakt hebben;

Gezien het bevel tot aanhouding tegen voornoemde verdachte afgeleverd door de heer onderzoeksrechter bij de rechtbank van eerste aanleg te Ieper van 28 februari 1963;

Gezien de beschikking der raadkamer van de rechtbank van eerste aanleg te Ieper van 26 maart 1963, waarbij de verdachte naar de correctionele rechtbank verwezen werd en waarbij de opheffing van het hiervoren vermeld bevel tot aanhouding gelast werd;

Gezien het hoger beroep door de heer Procureur des Konings te Ieper, ingesteld op 26 maart 1963 tegen voormelde beschikking wat de opheffing van het bevel tot aanhouding betreft;

Overwegende dat dit beroep ontvankelijk is en gegrond;

Overwegend dat verdachte aan Deceuninck Elvire niet alleen vuistslagen heeft toegebracht maar ook gestoken heeft met een mes, dat hij hiervoor uit de lade van de tafel had moeten nemen;

Overwegende dat verdachte onder meer aan het slachtoffer een messteek heeft toegebracht in de nekstreek, wat zeer ernstige gevolgen kon hebben;

Overwegende dat het louter feit een mes te voor-

schijn te halen en er mede te dreigen reeds als een erg feit dient aangezien te worden;

Overwegende dat dienvolgens het openbaar belang de handhaving van de hechtenis vereist;

Gelet op de artikelen 130 en 135 van het Wetboek van Strafvordering gewijzigd door de wet van 6 maart 1963 en artikelen 1 en 2 der wet d.d. 20 april 1874, op de voorlopige hechtenis, 13 en 24 der wet d.d. 15 juni 1935, betreffende het gebruik der talen in gerechtszaken;

Vordert, dat het aan het Hof, Kamer van Inbeschuldigingstelling, behage de bestreden beschikking te niet te doen, in zover zij de invrijheidstelling van de verdachte heeft bevolen, en, opnieuw wijzende met eenparigheid van stemmen te verklaren dat de verdachte onder de banden van het bevel tot aanhouding vóór de correctionele rechtbank zal verschijnen.

Gedaan op het Parket-Generaal te Gent, op 28 maart 1963.

Voor de Procureur-generaal,
(w.g.) Leroy.

Beschikking van het Hof van Beroep. Kamer van Inbeschuldigingstelling.

Het Hof van Beroep te Gent, Kamer van Inbeschuldigingstelling;

Gezien de hiervorenstaande vordering;

Gelet op de beschikking van de raadkamer van de rechtbank van eerste aanleg te Ieper, d.d. 26 maart 1963;

Gehoord de heer Leroy, Substituut-procureur-generaal, in zijn vordering;

Gehoord verdachte in zijn middelen, bijgestaan door meester Lahaye, advocaat te Ieper;

dit alles in het Nederlands;

Overwegende dat het Openbaar Ministerie tijdig en in regelmatige vorm beroep ingesteld heeft wat betreft de opheffing van het bevel tot aanhouding;

Overwegende dat het Hof, Kamer van Inbeschuldigingstelling, niet behoort te statuëren over het feit dat beklagde, na de beschikking van de Raadkamer te Ieper d.d. 26 maart 1963, niet vrijgesteld werd, daar het hier gaat om een loutere kwestie van uitvoering waarvoor alleen de Procureur des Konings te Ieper bevoegd is;

Overwegende overigens dat artikel 135 lid 2 van het Wetboek van Strafvordering impliceert dat beklagde in de gevangenis zal blijven tot op het ogenblik dat over het beroep beslist is;

Dat het feit dat artikel 2 der wet van 6 maart 1963 enkel verwijst naar het eerste lid van voormeld artikel 135, voor wat de termijnen en de vormen van het verzet betreft, en niet naar het tweede lid van dit artikel, geenszins de toepassing van dit laatste lid uitsluit;

Overwegende daarenboven dat de wetgever bezaarlijk kan beoogd hebben, dat beklagde, ingevolge de toepassing van artikel 1 van de wet van 6 maart 1963, in vrijheid diende gesteld niettegenstaande het beroep van de Procureur des Konings daar dit beroep steeds zonder voorwerp zou dienen verklaard, de beklagde reeds in vrijheid gesteld zijnde;

Overwegende dat het openbaar belang de handhaving van de hechtenis vereist;

Om deze redenen :

Gelet op artikel 24 wet van 15 juni 1935 en de artikelen aangehaald in de vordering van de heer Procureur-generaal;

Ontvangt het beroep; verklaart het gegrond; Dientengevolge doet de bestreden beschikking te niet in zover aldaar de opheffing van het bevel tot aanhouding gelast werd;

Opnieuw wijzende dienaangaande met eenparigheid van stemmen;

Verklaart dat er geen aanleiding is om beklagde in vrijheid te stellen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

Kort geding. — 1 februari 1963.

Voorzitter : M. Van Camp.

Advokaten : Mrs. Landuyt, loco Schöller en Jacquain.

Organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedebouw. — Bevoegdheid van de voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg, rechtsprekende in kortgeding, tot schorsing van werken. — Vereisten voor deze bevoegdheid.

Uitvoering van uitzavelingswerken van onbebouwde grond tot op 30 cm onder de bestaande pas om nadien terug gelijk en van betere landbouwkundige hoedanigheid gemaakt te worden zonder voorafgaande schriftelijke en uitdrukkelijke vergunning van het college van Burgemeester en schepenen; nadat proces-verbaal wegens inbreuk op art. 44 van de wet van 29 maart 1962 is opgesteld, vordert de burgemeester in kortgeding tegen de aannemer en de eigenaar de schorsing van de aan gang zijnde werken.

De bij art. 68 van de wet houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedebouw verleende bevoegdheid aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, rechtsprekende in kortgeding, om op verzoek van de burgemeester of de gemachtigde ambtenaar de schorsing van werken te bevelen tot het eindvonnis over de vervolging gewezen is, ressorteert onder zijn algemene bevoegdheid van rechter in kortgeding, zodat vereist is 1. de hoogdringendheid, 2. het bestaan van een feitelijkheid, 3. de mogelijkheid een voorlopige beslissing te treffen, die geen nadeel aan de zaak ten principale toebrengt.

In de onderhavige zaak bestaat er een ernstige betwisting, eensdeels over de bestuurlijke bevoegdheid van de eiser en anderdeels over het onbetwist privaatrecht van de gedaagden, zodat een feitelijkheid, nl. de klaarblijkelijke onrechtmatige schending van een recht, niet aanwezig wordt geacht.

Ofschoon een bevel in kortgeding geen nadeel aan de zaak ten principale kan toebrengen in die zin, dat dit voor de latere rechter niet bindend is, mag de rechter in kortgeding, die de traditionele hoeder van de private belangen der rechtzoekenden is, niet lichtvaardig een belangrijk materieel nadeel, dat bovendien een werk van algemeen belang zou belemmeren, opleggen.

Burgemeester van de gemeente Wijnegem t./
Van den Bosch en Van Havre.

Overwegende dat de vraag gesteund is op art. 69 der wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van stedebouw, en strekt tot schorsing van de uitzavelingswerken op de percelen grond gelegen te Wijnegem, kad. Sectie A nrs 127/A en 1/28 ondernomen door eerste verweerder op gronden toebehorende aan tweede verweerder;

Overwegende dat tweede verweerster ter zitting verklaarde zich naar Ons oordeel te gedragen en in afwachting eerste verweerder had opgedragen de werken stil te leggen;

In feite :

Overwegende dat de ondernomen uitzaveling betrekking heeft op 2 ha 90 a en 49 ca onbebouwde grond tot op 30 cm onder de huidige pas en achteraf terug te nivelleren;

Overwegende dat het zand moet dienen als draineersand voor de bouw van de brug te Merksem en dat de achteraf terug te nivelleren grond van betere landbouwkundige hoedanigheid zal zijn;

Overwegende dat de ondernomen uitzaveling dus onbetwistbaar een dubbel zeer nuttig sociaal en economisch doel heeft zonder nadeel voor de uiteindelijke ruimtelijke ordening;

Overwegende desniettemin eerste verweerder geen voorafgaandelijke vergunning voor deze werken bekam en aanlegger op 11 oktober 1962 P.V. van het misdrijf liet opstellen wegens overtreding van art. 44 der wet van 29 maart 1962, P.V. dat in vooronderzoek is op het Parket alhier;

In rechte :

Overwegende dat eerste verweerder opwerpt dat de vraag tot schorsing ongegrond is omdat de uitzavelingswerken niet onder toepassing vallen van art. 44 en 56 der wet van 29 maart 1962;

Overwegende dat inderdaad art. 68, onze tussenkomst voorschrijft, en doelt op werken opgenoemd in artikel 44 eerste en tweede lid of de verkavelingen bedoeld in art. 56 (hoofdstuk III aanvang en strafbepalingen art. 64) d.w.z. in casu op werken die het reliëf van de bodem aanmerkelijk (sensiblement) wijzigen;

Overwegende dat aanlegger het standpunt verdedigt dat het college van Burgemeester en Schepenen alleen bevoegd is om de omvang der ondernomen werken te appreciëren.

Overwegende dat dit standpunt onbetwistbaar juist is in het raam der eigen administratieve bevoegdheid van aanlegger;

Overwegende echter dat ingevolge het beginsel der scheiding van machten de rechterlijke macht volledig bevoegd is in haar sfeer en geenszins als louter uitvoeringsorgaan van een administratieve beslissing kan gebruikt worden;

Overwegende dat zulks blijkbaar door de Wetgever is aanvaard vermits artikel 68 bepaalt dat de schorsing der werken kan bevolen worden door Ons;

Overwegende dat hieruit volgt dat art. 68 eenvoudig een toepassing is van Onze algemene bevoegdheid in zake feitelijkheid waarvan de voorwaarden zijn :

- 1) de hoogdringendheid;
- 2) het bestaan van de feitelijkheid;
- 3) de mogelijkheid een voorlopige beslissing te treffen die de grond der zaak niet benadeelt;

1. Overwegende dat de hoogdringendheid kan aanvaard worden;

2. Overwegende dat de feitelijkheid een klaarlijk onrechtmatige schending is van een recht in zijn meest verscheidene aspecten;

Overwegende dat het louter bestaan van een weigering der vergunning door het college van Burgemeester en schepenen in casu niet als feitelijkheid in hoofde van eerste verweerder zou kunnen gelden vermits het college slechts zelf zou bevoegd zijn deze vergunning

te weigeren wanneer de werken «het reliëf van de bodem aanmerkelijk wijzigen»; Dat desgevallend het college zelf een feitelijkheid zou plegen wanneer zij het privaats eigendomsrecht zou beknotten door het weigeren der vergunning van werken die het reliëf niet aanmerkelijk zouden wijzigen.

Overwegende dat aanlegger in besluiten zelf toegeeft dat de appreciatie der uitgevoerde wijzigingen aan het reliëf als verweer ten gronde zal dienen beoordeeld te worden door de strafrechter die zal te oordelen hebben over het bestaan van het misdrijf waarvoor vervolgingen werden ingesteld;

Overwegende derhalve dat hieruit volgt dat een betwisting bestaat, enerzijds tussen de bestuurlijke bevoegdheid van aanlegger en anderzijds het onbetwistbaar recht van verweerders;

Overwegende dat deze betwisting ernstig is vermits, zoals hoger gezegd de uitzaveling van 30 cm op het eerste zicht het reliëf niet aanmerkelijk wijzigt, contractueel zal dienen hersteld te worden door betere landbouwgrond en aldus in stede van schadelijk, sociaal en economisch nuttig zou kunnen zijn; dat deze ernstige betwisting de feitelijkheid uitsluit;

Overwegende dat in casu niet eens de weigeringsbeslissing wordt voorgelegd die nochtans ingevolge art. 44 met redenen moet omkleed zijn;

Overwegende derhalve dat wij volgens de traditionele rechtsspraak bovendien nog bevoegd zijn om de vervulling der wettelijke vormvoorwaarden door het Bestuur te controleren, quod non;

3. Overwegende uiteindelijk dat de schorsing der werken van aard zou zijn om een ernstig materieel nadeel aan eerste verweerder toe te brengen, in afwachting van de beslissing ten gronde;

Overwegende dat weliswaar juridisch Onze beslissing geen nadeel aan de grond der zaak kan toebrengen in de zin dat de Rechter ten gronde er niet door gebonden is;

Overwegende evenwel dat de Rechter in kortgeding de traditionele hoeder der private belangen van de rechtzoekende is en dit belangrijk materieel nadeel dat bovendien een werk van algemeen belang zou belemmeren, niet lichtvaardig mag opgelegd worden;

Overwegende trouwens dat gezien de huidige vorstperiode de werken toch voorlopig geschorst zijn en aanlegger intussen het eindvonnis ten gronde kan bespoedigen;

Overwegende dat het voorbehoud tot schadevergoeding van rechtswege bestaat;

Om deze redenen,

Wij, C. Van Camp, onder-voorzitter, dd. Voorzitter der Rechtbank van eerste aanleg zitting houdende te Antwerpen, zetelende in kortgeding, bijgestaan door E. De Ridder, griffier, uitspraak doende op tegenspraak, alle andere of strijdige besluiten verwerpende;

Verklaren de vraag ontvankelijk doch grotendeels ongegrond wat de uitzavelingswerken betreft tot op een diepte van ongeveer 30 cm;

Schorsen de uitzavelingswerken op de percelen te Wijnegem kad. sectie A nrs 127 A en 1/28 voor zover ze een diepte van 30 cm zouden overtreffen tot het eindvonnis over de vervolgingen zal gewezen zijn;

Verklaren huidig bevel gemeen aan tweede verweerder;

Kosten voorbehouden;

Gezien de hoogdringendheid verklaren Ons bevel uitvoerbaar op minuut en vertrouwen deze toe aan deurwaarder Ch. Mertens te Antwerpen voor een termijn van vijf dagen;

CORRECTIONELE RECHTBANK TE KORTRIJK

8 november 1961.

Alleenrechtsprekend rechter : M. Dujardin.

O.M. : M. Remerie.

Advokaten : Mrs. De Vrieze, De Grijsse en Kickx.

Arbeidsongeval. — Verdeling van de vergoeding voor vermengde stoffelijke en onstoffelijke schade. — Grenzen van het verhaalsrecht van de wetsverzekeraar.

Arbeidsongeval met blijvende werkonbekwaamheid van 10 %. Toekenning van een vergoeding van 100.000 F voor vermengde stoffelijke en onstoffelijke schade. Verdeling in het belang van de wetsverzekeraar : 60.000 F stoffelijke en 40.000 F onstoffelijke schade.

Het verhaalsrecht van de wetsverzekeraar op de verantwoordelijke derde is begrensd eensdeels door de door hem aan het slachtoffer uitgekeerde vergoedingen en anderdeels door de aanspraak van het slachtoffer ex de artt. 1382 van het B.W.

De Vos en de N.V. De Verenigde Meesters t./
De Vos en Maenhout.

Overwegende dat thans naar aanleiding van het deskundig verslag definitief moet beslist worden nopens de toe te kennen schadevergoedingen ;

Overwegende dat de deskundige besluit tot volgende werkonbekwaamheden ;

1. 100% van 16.4.1959 tot 30.11.1959
2. 50% van 1.12.1959 tot 29.2.1960
3. 30% van 1.3.1960 tot 7.9.1960
4. consolidatie op 8.9.1960 met blijvende werkonbekwaamheid van 10%.

I. Burgerlijke Partij Devos René :

Overwegende dat de burgerlijke partij Devos René aanspraak maakt op de schadevergoeding die niet wordt gedekt door de forfaitaire vergoeding in zake arbeidsongevallen ; dat inderdaad het ongeval waarover het vonnis van 23 september 1959 reeds uitspraak velde, tevens een arbeidsongeval is ;

Overwegende dat de desbetreffende niet gedekte schadeposten, waarover trouwens geen betwisting rijzen, volgende bedragen behelzen, — rekening gehouden inderdaad met het feit dat volgens de wet op de arbeidsongevallen het slachtoffer tijdens de periode van volledige werkonbekwaamheid slechts recht heeft op 80% van zijn loon tijdens de eerste 28 dagen en op 90% voor het overblijvende gedeelte ;

— 28 dagen (zie hieronder burgerlijke partij II)

$$\begin{array}{r} 3676 \times 20 \\ \hline 80 \end{array} = 919 \text{ F.}$$

— 200 dagen (zie hieronder burgerlijke partij II)

$$\begin{array}{r} 29538 \times 10 \\ \hline 90 \end{array} = 3.282 \text{ F.}$$

wat een totaal geeft van 4.201 F.

Overwegende dat de burgerlijke partij Devos René eveneens een morele vergoeding vraagt ten bedrage van 100.000 F, zich steunende op de 10% blijvende werkonbekwaamheid, de doorstane pijnen tijdens operatie en verblijf in de kliniek, alsmede de meer dan zes maanden volledige werkonbekwaamheid ;

Overwegende dat de burgerlijke partij zich hierbij blijkbaar beroept op een nogal vrij algemeen aangenomen rechtspraak die bij toekenning van vermengde

materiele en morele schade voor eerder geringe blijvende werkonbekwaamheid, een globale som toekent ex aequo et bono beraamd op 10.000 F per graad blijvende werkonbekwaamheid ; dat de burgerlijke partij evenwel deze som enkel zou wensen te zien toegekend louter op grond van morele schade, hoewel de hoger vernoemde rechtspraak haar wellicht niet is ontglipt, zodat in haar geest de ventilatie, hoewel niet formeel uitgedrukt, blijkbaar heeft voorgezeten bij de vordering van een dergelijk hoog bedrag ;

Overwegende dat ten overstaan van deze eerder dubbelzinnige formulering van de burgerlijke partij, voor de Rechtbank slechts volgende zienswijze kan gelden ; ofwel oordeelt de Rechtbank dat, spijs de door de deskundige vastgestelde blijvende werkonbekwaamheid, geen enkele materiële schade voorhanden is, en wordt op grond van pijn en smarten slechts loutere morele vergoeding toegekend ; ofwel is de Rechtbank van oordeel dat de blijvende werkonbekwaamheid, ook in het kader van de geringe blijvende werkonbekwaamheid, toch een zekere nadelige invloed heeft op de werkcapaciteiten van het slachtoffer, een vermindering van zijn economische toekomstmogelijkheden op de arbeidsmarkt vertegenwoordigt, zodat de schade hieruit voortvloeiend materiële schade uitmaakt, met het logisch gevolg dat de Rechtbank deze schade, indien mogelijk mathematisch berekent, ofwel, indien praktisch moeilijk te berekenen, ex aequo et bono dan vermengt met de morele schade die zij anderzijds toekent voor pijn en smarten ;

dat in dit laatste geval — namelijk bij toegekende vermengde vergoeding, het in ieder geval juridisch en billijk gefundeerd is bij tussenkomst van de wetsverzekeraar de ventilatie nadien te veruitwendigen ten einde het verhaalsrecht van de verzekeraarwet — inderdaad slechts wettelijk voorzien voor vermogensschade, — niet in het gedrang te brengen, terwijl bij afwezigheid van ventilatie in dergelijk geval de niet louter denkbeeldige poort zou kunnen geopend worden voor mogelijke collusie tussen de burgerlijke partij-slachtoffer en verdachte-aansprakelijke ;

Overwegende dat eens het probleem aldus gesteld, voor de toekenning van de schadevergoeding in concreto, terug naar het deskundig verslag dient te worden gegaan ;

Overwegende dat de burgerlijke partij, 45 jaar oud op het ogenblik van het ongeval en landbouwarbeider van beroep, een fractuur van de linkervoorarm opliep en een scheur van de mediële meniscus van de linker-knie ; dat de linker-knie geopereerd werd, wat 14 dagen gipsimmobilisatie voor gevolg had, alsmede zes weken kliniekbehandeling, en daarna driewekelijkse massagebewerkingen tot in maart 1960 ; dat als objectieve klacht werd vastgesteld een lichte blijvende buig-stand van de linker-knie bij het rechtstaan, terwijl een zekere kniestramheid overblijft wat dan de 10% blijvende werkonbekwaamheid motiveert ;

Overwegende dat aldus met deze letsels, operatie, behandeling pijnen en blijvende aangevoelde toestand moet worden rekening gehouden bij het toekennen van de morele vergoeding ;

dat onbetwist voor een landbouwwerkman van een nog relatief jeugdige ouderdom, genoodzaakt tot regelmatige kniebewegingen en lastige arbeid, een blijvende werkonbekwaamheid van 10% niet alleen hinderend moet naderen op de te vervullen werkprestaties, doch redelijk bekeken, ook voor gevolg heeft een zekere vermindering van economische toekomstmogelijkheden op de arbeidsmarkt en vermindering van werkcapaciteiten, zodat deze toestand materiële schade uitmaakt, evenwel te vermengen met de morele schade, wegens

de onmogelijkheid haar precies mathematisch te berekenen ;

Overwegende dat gelet op al deze gegevens en beschouwingen de Rechtbank van oordeel is dat de burgerlijke partij in principieel recht heeft uit dien hoofde op een vermengde vergoeding ex aequo et bono geraamd op 100.000 F, aldus geventileerd voor de belangen en benaerstiging van de burgerlijke partij wetsverzekeraar : 60.000 F materiële schade, 40.000 F morele schade ;

Overwegende evenwel dat, gelet op de tussenkomst terzake als burgerlijke partij van de wetsverzekeraar, welke reeds op grond van zijn wettelijke verplichtingen een mathematische reserve van 94.276 F vastlegde en uit hoofde van de 10% blijvende werkonbekwaamheid tot betaling overging aan de burgerlijke partij-slachtoffer deze laatste door huidig vonnis slechts de veroordeling kan bekomen van de betichte — derde aansprakelijke tot het bedrag van 40.000 F morele schade, zijnde de enig overblijvende schade in haren hoofde, terwijl de derde aansprakelijke, zoals hierboven zal worden herhaald, zal dienen te worden veroordeeld te betalen aan de wetsverzekeraar de som van 60.000 F voor materiële schade ;

dat de burgerlijke partij-slachtoffer niet meer kan ontvangen dan de werkelijk ondergane schade en reeds door de wetsverzekeraar werd vergoed, voor haar materiële schade ;

Overwegende inderdaad dat art. 19 op de arbeidsongevallen wet het cumuletieverbod bepaalt, en aan de verzekeraarwet een verhaalsrecht toekent wanneer hij de wettelijke bepaalde forfaitaire vergoedingen heeft uitbetaald, dat in de mate van de gedane betaling, doch binnen de perken van de aanspraak van het slachtoffer, de verzekeraar-wet, krachtens de wettelijke subrogatie, de door hem betaalde vergoedingen kan verhalen tegen de aansprakelijke derde ; dat de aanspraak van de verzekeraar inderdaad slechts is afgeleid uit die van het slachtoffer, met dit uitwissel dat wanneer het slachtoffer forfaitaire vergoedingen bekwaam op grond van de arbeidsongevallenwet, zulks nooit voor gevolg kan hebben dat de aansprakelijke tot een grotere schadeloosstelling gehouden is dan de gemeenrechtelijke vergoeding op grond van art. 1382 Burgerlijk Wetboek, zodat wanneer de forfaitaire vergoedingen het bedrag van de gemeenschappelijke schadeloosstelling voor vermogensschade overtreffen, zij door de verzekeraarwet slechts in de mate van deze laatste kunnen worden verhaald ;

Overwegende uiteindelijk dat de gevorderde expertisekosten ten bedrage van 3.500 F moeten begrepen worden onder de gerechtskosten, en niet onder de vergoedingen ;

Overwegende dat de burgerlijke partij, bij vonnis van 23 september 1959 reeds een provisie van 15.000 F werd toegekend ;

2. Burgerlijke Partij « De Verenigde Meesters » :

Overwegende dat de vordering van de burgerlijke partij « De Verenigde Meesters » (verzekeraar-wet) vooreerst betreft een reeks van sommen betaald voor geneeskundige kosten, welke niet worden betwist en gegronde voorkomen, zijnde :

— massage Vandewalle voor een totaal van	4.455,—
— mecanotherapie Herreman	1.485,—
— rekeningen Dr. Bouckaert,	1.080,—
— kliniek Dr. Comef (RX)	720,—

zegge een totaal van F 7.740,—

Overwegende verder dat de burgerlijke partij, wat de door haar betaalde sommen betreft als vergoe-

dingen-wet wegens de tijdelijke werkonbekwaamheid, terecht haar eis aanpast aan de besluiten van de deskundige Dr. Herman, wat aldus een bedrag geeft van :

— dag van het ongeval,	84,—
— 80% — 28 dagen 151,28	3 676,—
— 90% — 200 dagen 147,69	29.538,—
— 50% — 91 dagen 82,05	7.467,—
— 30% — 191 dagen 49,25	9.403,—

Totaal F 50.168,—

dat op deze totale som reeds werd betaald : een bedrag van 17.497 F in uitvoering van het tussenvonnis, en een bedrag van 8.709 F in der minne vanwege de verzekeringsmaatschappij van betichte zodat door de betichte en de burgerlijke verantwoordelijke partij nog te betalen blijft uit hoofde van vergoedingen een totaal van 50.168 F — 26.206 F = 23.962 F.

Overwegende uiteindelijk dat de burgerlijke partij, wat de blijvende werkonbekwaamheid van 10% betreft in hoofde van het slachtoffer, haar verzekerde reeds tot forfaitaire betaling overging van een bedrag van 94.276 F, zoals hierboven reeds gezegd ; dat zij terecht vanwege de Rechtbank uit dien hoofde de ventilatie vraagt tussen de materiële en morele schade, wat trouwens hier hoger reeds werd gedaan en toegelicht ;

dat aldus aan de burgerlijke partij « De Verenigde Meesters » toekomt om de redenen hier hoger aangehaald, wegens materiële schade, en hoofdens vergoedingen voor blijvende werkonbekwaamheid de som van 60.000 F, zoals eveneens hier hoger in het vonnis reeds werd bepaald.

NOOT : Verg. o.a. Rb. Antwerpen 14 februari 1961. R.W. 1961-62, 1102, en het artikel van C. Jacquain, De regresvordering van de wetgever of zijn verzekeraar-wet op de derde-verantwoordelijke. R.W. 1961-62, 1072.

POLITIERECHTBANK TE BERINGEN

31 oktober 1962.

Voorzitter : M. Fr. Vranken.
Advocaat : Mr. Fr. Maris.

Recht van de burgemeester om politieverordeningen uit te vaardigen. — Bevoegdheid van de burgemeester inzake ongezonde woningen. — Besluit van de burgemeester waarbij strafbaar wordt gesteld de verhuring van woningen, die door een ander besluit tot krotwoningen werden verklaard. — Geen toepassing door de rechtbanken ingevolge artikel 107 van de Grondwet.

De dekretten van 14 december 1798, 16 en 24 augustus 1790 en 19 en 22 juli 1791, waarop de bevoegdheid van de burgemeester in zake ongezonde woningen gesteund is, verlenen hem niet het recht straffen op te leggen teneinde de door hem voorgeschreven maatregelen te doen naleven.

Slechts in de uitzonderlijke gevallen en mits inachtneming van de voorwaarden aangeduid in artikel 94 van de Gemeentewet heeft de burgemeester het recht om politieverordeningen uit te vaardigen, tenzij hij het doet ter uitvoering van een reeds bestaand regelmatig afgekondigd gemeentereglement.

Het besluit van de burgemeester, waarbij strafbaar

wordt gesteld met politiestrafpen de verhuring van woningen, die hij door een ander besluit tot krotwoningen heeft verklaard, wordt ingevolge artikel 107 van de Grondwet als in strijd zijnde met de wet niet door de rechtbank toegepast.

O.M. t./ M...

Gehoord de betichte in zijn middelen van verdediging;

Overwegende dat de betichte wordt ten laste gelegd te Leopoldsburg op 30 mei alsook op 2 en 5 juni 1962 een besluit van de Burgemeester dezer gemeente van 1 juli 1962 te hebben overtreden door te zijn overgegaan tot het verder verhuren van woningen, waarvan hij eigenaar is en die als krotwoningen werden verklaard en voor de huisvesting van personen ongeschikt werden gevonden;

Overwegende dat het genoemde besluit van de Burgemeester van Leopoldsburg niet ter griffie van het Vrederecht is neergelegd geworden;

Overwegende dat alleen een afschrift van dit besluit, eensluitend verklaard door de Politiecommissaris van Leopoldsburg, bij de bundel gevoegd is;

dat volgens dit afschrift het besluit gesteund is op de overweging dat overtredingen werden vastgesteld van het 2e lid van artikel 1 van een ander besluit, nl. dit van 9 januari 1960 waarbij woningen toebehorend aan de betichte Moens tot krotwoningen werden verklaard en dat het noodzakelijk is ter beteugeling van die overtredingen, politiestrafpen te voorzien;

dat het besluit geen enkele wetsbepaling aanduidt op grond waarvan het is genomen geworden;

dat het alleen verwijst naar de bepalingen van de Gemeentewet, zonder te vermelden welk bepaald artikel van die wet bedoeld wordt;

Overwegende dat de bevoegdheid van de burgemeesters inzake ongezonde woningen gesteund is op de dekreten van 14 december 1789, 16 en 24 oogst 1790 en 22 juli 1791;

dat deze dekreten evenwel aan de burgemeesters niet het recht verlenen om straffen op te leggen, ten einde de door hen voorgeschreven maatregelen te doen eerbiedigen (Vgl. Rechtb. Oudenaarde, 4 mei 1949, R.W. 1949-50, kol. 123);

Overwegende dat in de uitzonderlijke gevallen aangeduid in artikel 94 van de Gemeentewet de burgemeester het recht heeft om politieverbodingen uit te vaardigen; dat zulks namelijk toegelaten is in geval van oproep, vijandelijke samenscholingen of andere onvoorzienbare gebeurtenissen, wanneer de minste vertraging gevaar of schade voor de inwoners tot gevolg zou kunnen hebben;

dat die verordeningen om bindend te zijn:

1) dadelijk aan de gemeenteraad voor bekrachtiging dienen kenbaar te worden gemaakt;

2) dat een copij ervan dient overgemaakt te worden aan de Gouverneur van de Provincie met aanduiding van de redenen waarom de Burgemeester gemeend heeft zich niet tot de gemeenteraad te moeten wenden;

3) dat zij bij de eerstvolgende vergadering van de gemeenteraad dienen bekrachtigd te worden;

Overwegende dat het bewijs niet geleverd is dat aan een van de bij artikel 94 gestelde voorwaarden is voldaan geworden;

dat het besluit derhalve in zover het zou gesteund zijn op artikel 94 van de gemeentewet als ongeldig dient beschouwd te worden en niet mag worden toegepast (Verbr. 12 okt. 1896, Pas. 1896, I, 278);

Overwegende dat voor het overige geen enkele

wetsbepaling aan de burgemeester het recht verleent om een reglement uit te vaardigen, waarvan de overtreding met politiestrafpen zou mogen beteugeld worden, tenzij wanneer dit gebeurt ter uitvoering van een reeds bestaand regelmatig afgekondigd gemeentereglement;

Overwegende dat de burgemeester bijgevolg in het onderhavige geval zijn bevoegdheid is te buiten gegaan door eigenmachtig politiestrafpen te stellen op de overtredingen van een ander besluit, dat hij zelf te voren genomen heeft;

Overwegende dat de rechtbanken ingevolge artikel 107 van de Grondwet de plaatselijke reglementen slechts toepassen in zover ze niet in strijd zijn met de wet;

Om deze redenen :

Gelet op de hiernavolgende artikelen door de Heer Voorzitter ter zitting aangeduid :

Art. 152, 159, 161 van het wetboek van strafvordering; de artikelen 11612, 13, 14, 21, 31 tot 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

De Rechtbank, beslissende op tegenspraak :

Spreekt de betichte vrij van de hem ten laste gelegde feiten en ontslaat hem van de vervolging zonder kosten;

NEDERLANDSE RECHTSpraak

ARRONDISSEMENTSRECHTBANK TE BREDA

2 oktober 1962

Voorzitter : M. Van der Kroon.
Advokaten : Mrs. Van Den Hurk en
Jhr. Quarles van Ufford.

Internationaal privaatrecht. — Aanrijding in Nederland tussen twee Belgische voertuigen. — Toepasselijk recht.

Aanrijding in Nederland tussen twee in België wonende Belgen. — Vordering voor de Nederlandse rechter van de ene Belg tegen de andere tot vergoeding van de daardoor geleden schade.

De Nederlandse rechter is krachtens art. 4 van het Belgisch-Nederlands verdrag van 28 maart 1925 bevoegd om van deze vordering kennis te nemen, daar de verbintenis tot schadevergoeding in Nederland is ontstaan. De aan de gedaagde verweten verkeersgedraging levert naar Nederlands recht een onrechtmatige daad op.

Nu de beide procespartijen in België wonende Belgen zijn en de gevolgen van gedaagde's onrechtmatige daad geheel behoren tot de Belgische rechtsfeer moeten de verbintenissen daaruit door de Belgische wet (art. 1382 B.W.) bepaald worden.

Backx t/ Fransen.

T.a.v. het recht :

Overwegende dat de bevoegdheid van de Rechtbank om van de onderhavige vordering kennis te nemen voortvloeit uit art. 4 van het op 28 maart 1925 te Brussel tussen Nederland en België gesloten verdrag betreffende de territoriale bevoegdheid enz., aangezien de verbintenis tot schadevergoeding hier te lande binnen dit arrondissement is ontstaan;

Overwegende dat de Rechtbank nu Franssen — de aanwezigheid in de weg van een helling, waardoor het uitzicht, vóórdat de top van de helling bereikt was, niet, dan wel niet geheel vrij was, behorende Franssen reeds tot grotere voorzichtigheid te stemmen — inhalende en passerend met grote snelheid als door hem gedaan onder de blijkens de eerste drie rechts-overwegingen als vaststaande aangenomen verkeersomstandigheden, waardoor de uiterste voorzichtigheid voor Franssen zonder meer was geboden (een nat wegdek, een aflopende helling, de langzaam rijdende autobus met daarachter de kleine personenauto, de naderende tegenligger), in beginsel aansprakelijk acht voor de schadelijke gevolgen van het feit dat hij na zijn inhaalmanoeuvre met zijn auto wederom op het linker weggedeelte is teruggekomen op een plaats en op een moment waarop hem tegemoetkomend verkeer, waarvoor dat weggedeelte bestemd was, intussen was genaderd, hebbende Franssen rijdend onder de gegeven omstandigheden als hij heeft geaan, gehandeld in strijd met de zorgvuldigheid en voorzichtigheid, welke hij in acht moest nemen;

Overwegende dat het slippen, waarop Franssen zich ter disculpering beroept, op zich zelf geen overmacht oplevert, nu hij zich zelf in een zodanige situatie had gemanoeuvreed, dat hij rekening behoorde te houden met de mogelijkheid van plotseling en krachtig te moeten remmen wegens het voor hem rijdend verkeer (autobus met daarachter de kleine personenauto) hetwelk, zoals vaststaat, zich minder snel dan hijzelf voortbewoog;

Overwegende dat de Rechtbank voorts Franssens voorstelling van zaken dat de botsing en de schadelijke gevolgen daarvan zijn te wijten of mede zijn te wijten aan Kerstens, die met zijn autobus van de verkeersplaats zou zijn weggereden op zodanige wijze, dat hij het verkeer ter plaatse en met name Franssen hinderde, met als gevolg dat de bestuurder van de kleine personenauto plotseling moest afremmen en Franssen, die daarachter was komen rijden, op zijn beurt eveneens, een en ander met de bekende verdere gevolgen — als feitelijk onjuist verwerpt;

Overwegende dat immers van Hoogenhuyze, telkens wanneer hij als getuige werd gehoord (zoals blijkt uit de hierboven vermelde stukken is hij gehoord door de politie, door de R.C. door de Rechtbank en door het Hof), met stelligheid heeft verklaard dat hij heeft waargenomen dat de autobus na het verlaten van de parkeerplaats reeds geheel op de rechterhelft van de weg reed, toen hij, van Hoogenhuyze, zich met zijn auto nog op de top van de helling bevond met toen nog achter zich de auto van Franssen;

Overwegende dat deze voorstelling van zaken impliciet wordt bevestigd door de door de politie gehoorde getuige P.L. Van Aken, die, terwijl de weggrijpende autobus al een klein eind op de weg gevorderd was, een situatie zag ontstaan, waarvan hij de afloop nauwlettend gade sloeg, en die, toen de autobus al een heel eind op de weg gevorderd was, de aanrijding zag gebeuren;

Overwegende dat uit het voorafgaande volgt dat alleen Franssen eventueel aansprakelijk kan worden gesteld voor de toegebrachte schade;

Overwegende dat volgens Nederlands intern. privaatrecht naar Nederlands recht moet worden beslist of bedoelde hier te lande plaats gehad hebbende verkeersgedraging van Franssen een onrechtmatige daad oplevert of niet;

Overwegende dat de Rechtbank, gelijk uit het voorgaande volgt, zulks in bevestigende zin beslist;

Overwegende dat echter volgens Nederlands intern.

privaatrecht, waar Franssen en Backx pro se en q.q. beiden in Antwerpen woonachtige Belgen zijn en de gevolgen van Franssen onrechtmatige daad derhalve geheel behoren tot de Belgische rechtssfeer, de verbintenissen daaruit worden bepaald door de Belgische wet;

Overwegende dat de Belgische Wet in art. 1382 B.W. (anders dan ons art. 1407 B.W.) niet de aansprakelijkheid beperkt tot de verwonde, zodat Backx, die, zoals tussen pp. als erkend dan wel niet of niet voldoende weersproken vaststaat, een bedrag van Belgische francs 33.587 voor geneeskundige hulp (dokters- en ziekenhuis-kosten) voor zijn vrouw en minderjarig kind heeft moeten uitgeven, aanspraak heeft op vergoeding van de uit dien hoofde tot gemeld bedrag door hem persoonlijk geleden schade, welke schade een stellig en zeker gevolg was van Franssens onrechtmatige daad;

Overwegende dat, waar naar Belgisch recht de schuldgraad van de aangesprokene irrelevant is en de benadeelde aanspraak heeft op integrale vergoeding van de door hem geleden schade, zonder dat acht mag worden geslagen op de vermogenstoestand van pp. of op andere omstandigheden, aan Backx pro se noch meer noch minder dan gemeld bedrag behoort te worden toegewezen.

NOOT: Bovenstaande beslissing werd gepubliceerd in de Nederlandse jurisprudentie, 1963, blz. 310 v. onder nr 109.

BIBLIOGRAPHIE

A. Gleiss & M. Hirsch: **E.W.G.-Kartellrecht**. Verlagsgesellschaft «Recht und Wirtschaft» mbH, Heidelberg. 1962. 190 blz.

Over het recht van de economische mededinging in de E.E.G. verscheen reeds meer dan één commentaar in boekvorm in Duitsland. Tijdschriftartikelen betreffende hetzelfde onderwerp durven we wel, in het zelfde land, op verschillende honderdtallen ramen.

Men zal dan ook in het werkje van Gleiss en Hirsch geen grote originaliteit pogen te ontdekken. De auteurs hebben eerder een zorgvuldige compilatie samengesteld, welke tevens zeer bruikbaar is voor de praktijk. Doorgaans wordt de heersende mening goedgekeurd, hetgeen voor een handleiding wellicht de veiligste oplossing is.

Wel mag betreurd worden dat de auteurs bijna uitsluitend verwijzen naar de Duitse literatuur terzake, hetgeen eerder paradoxaal is in verband met een reglementering welke niet alleen voor de gehele Euromarkt bedoeld is, maar die ook in de diverse Lid-staten op afwijkende interpretaties en toepassingen kan en zal berusten.

Degelijke, recente commentaren in de andere landen van de E.E.G. zijn ons niet bekend (wél is thans een commentaar in Nederland ter perse, van de hand van de heren Ellis en van den Heuvelen, advocaten resp. te 's Gravenhage en te Amsterdam), doch dit neemt niet weg dat én de rechtspraak én de doctrine in deze landen er opinies op nahouden welke niet noodzakelijk overeenstemmen met de interpretaties van de Duitse rechtspraak en rechtsleer.

Alleen een «Euro-kommentaar» van dit Europees recht in wording zal men kunnen aanzien als een belangrijke bijdrage tot de rechtsontwikkeling van de E.E.G. (Dr. Deringer heeft gepoogd een dergelijk «Euro-kommentaar» te publiceren in de WuW, met de medewerking van juristen uit de diverse andere landen van de E.E.G. Het wil ons nochtans voorkomen

dat de door hem gevolgde methode moeilijk tot een bevredigend resultaat kon komen: alleen een waarachtig en wel doordrongen « team work » kan het door ons vooropgestelde doel bereiken).

Binnen deze perken is het commentaar van Gleiss en Hirsch uitstekend. De auteurs zijn methodisch te werk gegaan. Het werk is handig, netjes gedrukt, mooi in elkaar gestoken, zeer leesbaar.

Bepaalde punten werden o.i. onvoldoende besproken. Zo bijv. voor de burgerrechtelijke gevolgen van een inbreuk op art. 85 van het Verdrag. Uiteraard wordt hier alleen de toestand in Duitsland besproken; doch het wil ons voorkomen dat hier geen voldoende beroep werd gedaan op de interessante rechtspraak van het BGH in verband met artikel 139 van het BGB en de « Teilnichtigkeit » van een contract.

Ook de bespreking van de subsidiarlijke bevoegdheid van de nationale overheden laat nog veel vragen onbesproken, of ten minste onbeantwoord. Hoe kan het trouwens anders, wanneer art. 9 van VO nr. 17 zo laconisch is, en de rechtsleer terzake uitermate verdeeld?

Zoals voor diverse andere punten van het kartelrecht van de E.E.G., is het ook hier dringend nodig dat het Hof van Justitie spoedig de gelegenheid krijgje om aan de betrokken ondernemingen een redelijke rechtszekerheid te verschaffen.

In afwachting dat Europese wijn in Europese kruiden wordt geschonken, mogen we de lezer aanbevelen zich vooralsnog tevreden te stellen met een jong E.E.G.-wijntje in een waardevolle Duitse kruik.

G. S.

International Contracts : Choice of Law and Language.

Parker School of foreign and comparative law.
(Uitgev. Oceana Publications, N.Y.)

Dit werk bestaat uit de samenbundeling van een reeks voordrachten gehouden in de Parker School of foreign and comparative law der Columbia Universiteit, met als thema de problemen in verband met de keuze van het recht en de bevoegdheid inzake internationale contracten.

Dit louter in druk brengen van een paar spreekbeurten laat onmiddellijk veronderstellen dat wij niet te doen hebben met een technisch zeer gedetailleerd werk, maar veeleer met algemene ideeën en vaststellingen, welke deze problemen aanbelangen. En hierin is dit werkje zeer goed geslaagd. Het is geenszins de pretentie geweest van de uitgever een werk op de markt te brengen waar ieder wetenschapsmens beroep kan op doen, en ook niet de advokaat of raadgever in staat te stellen de oplossing voor een concrete zaak voor te schotelen. Daarvoor ontbreken de techniciteit, de volledigheid, de « cases ». En toch is dit werk niet pretentieloos. Juist omdat het algemeen blijft, alleen hoofdprincipes vastlegt en niet onnodig onderbroken wordt door weinig eenvoudige voetnoten, voldoet het aan de vereisten van een vlotte, juridische « ontspannings » lektuur met een onweerlegbare aktualiteit.

Als inleiding vindt men een lezing van de Leuvense professor G. van Hecke over de « civilist » vergeleken met de common lawyer, waarin hij de rol van de jurist in beide systemen tegenover elkaar stelt. Hij tracht hierin o.a. het verschijnsel van de harder werkende Amerikaanse advokaat, zijn all-round vorming en activiteit, en zijn tendenz tot detaillering van de contracten te verklaren. Vaststellende dat het gekodificeerd recht meer ingang vindt dan het angelsaksisch, verklaart professor van Hecke zich voor-

stander van een nauwer contact tussen de vertegenwoordigers van beide tendenzen.

De behandeling van de eigenlijke titel loopt over een zestal artikels met uiteenlopende inhoud. Vermelden wij verhandelingen over de taalkeuze in internationale contracten (H. P. de Vries, Parker School); het vermijden van conflicten (C. E. Maw, N.Y. Balie); regels inzake rechtskeuze in Zuid-Amerikaanse contracten (V. C. Folsom, United Fruit C°). Professor van Hecke gaf dan een tweede lezing over de rechtskeuze in Europese contracten, een zeer cohesievol overzicht van problemen welke voorkomen bij kontraktuele betwistingen met partijen van verschillende nationaliteit. Belangrijk zijn dan ook nog de bedenkingen in verband met de keuze van geldende rechtsregels voor contracten door partikulieren met regeringen afgesloten, door Broches, specialist dank zij zijn praktijk als adviseur van de grote Internationale Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling.

Uit al deze lezingen kan men meer dan voldoende leren om een idee te hebben van de problemen en hun oplossing. Daarom een werk om bij gelegenheid even rustig door te nemen.

D. S. B.

Wirtschaft und Wettbewerb. — Maart 1963.

In de aflevering van maart 1963 vinden we een hoogst belangwekkende studie van Dr. E. Günther (voorzitter van het Duitse Bundeskartellamt) over de « Ordnungspolitischen Grundlagen der EWG-Vertrages » (blz. 191-202). De auteur adstrueert in het bijzonder het belang van het marktmechanisme in de Euromarkt, en hij stelt de vraag of het uiteindelijk succes van de E.E.G. niet vooropstelt dat ook een monetaire eenmaking verwezenlijkt wordt, — een doelstelling waarover vooralsnog weinig onderhandeld werd.

Het is de lezer niet onbekend dat de Duitse juristen veel belang hechten aan het recht van de energie (voortbrenging en distributie). Op blz. 203-217 van WuW vinden we een studie van de heer G. Malzer over de toepasselijkheid van het E.E.G.-kartelrecht op de verdeling van energie. We mogen deze grondige studie gaarne aanbevelen, en de aandacht van de lezer in het bijzonder vestigen op de zeer degelijke behandeling van de mogelijke toepasselijkheid van artikel 90 van het Verdrag. Terloops mag nog opgemerkt worden dat het recht van de energie blijkbaar de Belgische juristen nog niet zeer aangetrokken heeft, hetgeen men o.i. wel mag betreuren. In diverse takken van het « economisch recht » (we houden ons wel deze uitdrukking vooralsnog nader te bepalen) zijn de Duitse juristen ver vooruit op hun confraters van de Euromarkt, zodat het eigenlijk geen verwondering moet wekken indien diverse « Europese » reglementen bijna uitsluitend op een Duitse leest geschoeid zijn. Er ligt hier een zeer interessant werkteerterrein braak voor de Vlaamse juristen die opbouwende arbeid willen verrichten.

Verder biedt hetzelfde nummer van WuW een literatuuroverzicht van 18 blz. over de meest recente publicaties betreffende het recht van de mededinging. Ook talrijke buitenlandse publicaties werden in de lijn opgenomen.

Verscheidene uitspraken van het BGH (Bundesgerichtshof) en van het BKartA (Bundeskartellamt) worden in dezelfde bundel opgenomen.

Ten slotte krijgen we ook nog de voortzetting van het grondig commentaar van Dr. Deringer over het Europees kartelrecht. Vermelden we terloops dat dit werk werd opgesteld in samenwerking met enkele

buitenlandse juristen, waaronder onze landgenoten de heren Ch. del Marmol en L. Dabin, beiden professor te Luik.

G. S.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Op 29 maart j.l. sprak voor een geïnteresseerd gehoor E.P. K. Van Isacker s.j. over «Het Confessiona- lisme in de Belgische politieke geschiedenis».

Pater Van Isacker, professor in de hedendaagse geschiedenis aan de Sint-Ignatius Handelshogeschool, bekend o.a. om zijn boeken «Werkelijk en Wettelijk Land», «Het Daensisme», «Meesters en Huurlingen», is een aangenaam causeur met levendige betoogtrant en heldere gedachtengang.

Een schets van zijn voordracht ziet er ongezeer zo uit :

Het confessionalisme in het Belgisch politieke leven ontstond in de vorige eeuw als reactie tegen het libera- lisme van die tijd, dat sterk rationalistisch en laïcis- tisch was. Dit liberalisme dwong, vooral waar het op grensgebieden tussen Kerk en Staat zoals het onderwijs in botsing kwam met de christelijke levensbeschouwing, het religieus-gerichte landsgedeelte tot verweer, dat dus wel niet anders dan confessioneel kon zijn.

Waarin bestond en bestaat nu nog dat confessiona- lisme ?

In een poging van het episcopaat en de hogere clerus om de christelijke gemeenschap zoveel mogelijk één te houden, te versterken en, op politiek terrein, in een meerderheidspartij te groeperen.

De Kerk in België wil dus een eensgezinde christe- lijke «mentaliteit» tot stand brengen, als bolwerk tegen alles wat anti- of a-christelijk was. Vandaar ook de strijd van de Kerk tegen alle concurrerende of scheur-partijen, zoals het Daensisme en het Rexisme.

In 1894 werd het algemeen meervoudig stemrecht ingevoerd, wat betekende dat ongeveer één miljoen nieuwe kiezers, vooral christelijke volksmensen, aan het politiek leven gingen deelnemen. Dit nieuwe kiezerskorps behoorde voornamelijk tot wat genoemd wordt de Christelijke Democratie, die niet een politieke partij doch een eerder links of progressistisch ge- oriënteerde beweging was. Spreker achtte het gezonder dat deze beweging wél een eigen partij zou geworden zijn. In plaats daarvan werd aan deze groep enige ruimte toegestaan op de lijsten van de officiële «Con- servatieve Partij», en kwam zij onvermijdelijk in het confessionele vaarwater terecht.

In 1921 kwam het algemeen enkelvoudig stemrecht tot stand, en tevens het «Katholiek Verbond» dat, als standenpartij, de burgers, boeren, arbeiders en middenstanders omvatte. Nu deed het verschijnsel zich voor, alle oorspronkelijke a-politieke, doch wel christe- lijke organisaties van deze standen zich meer en meer met de politiek gingen bezighouden, en allengs ook «confessioneel» werden, steeds onder de invloed en volgens de richtlijnen van de Kerk.

Na 1945 heeft de Christelijke Volkspartij, of atlhans een gedeelte van haar aanhangers, een welbewuste poging ondernomen tot deconfessionalisatie van ons openbaar leven.

Poging die, volgens spreker, inslukt is, ten gevolge van die bepaalde mentaliteit van verweer, destijds door de Kerk geschapen, en waaruit nu nog de meerderheid van onze christen-bevolking zich niet vermag los te maken.

Spreker — het lag voor de hand — besloot met een oproep tot meer verdraagzaamheid jegens elkaars standpunten, dieper inzicht in de wederzijdse levens- beschouwingen, en dus meer politieke rijpheid naar het voorbeeld van de Britten, deze eeuwenoude en rechtgeaarde democraten.

Natuurlijk volgde een boeiend debat op zulk een «gevoelig» onderwerp. Velen der toehoorders keerden huiswaarts, wellicht met een juistere kijk op de zaak, maar daarom nog niet overtuigd door de ontvouwde argumenten. En ook dat wijst wel op gezonde demo- cratie.

H. A.

TIJDSCHRIFTEN

Arresten en Adviezen van de Raad van State : jrg. 1963 - nr. 1 :

Rechtspraak.

Nederlands Juristenblad : jrg. 1963 - nr. 16 :

G. A. Jansen Op De Haar, Nietigverklaring van het huwelijk op grond van krankzinnigheid of impotentie. — B. W. F. Paauwe, Verbreking der echtelijke samen- woning pendente lite. — J. Van Anken, Toepassing van de artikelen 19 en 19a Rv. in verstekzaken. — E. F. Hooykaas, Hoever reikt art. 343 lid 2 B.W.

Advocatenblad : jrg. 1963 - nr. 4 :

E. C. Simons, In memoriam Mr. M. J. de Geus. — O. A. C. Verpaalen, De ereregelen. — M. I. Roessel, De verhouding van de advocaat tot de rechterlijke macht. — A. A. J. Rijkse, Ook in Frankrijk heeft de advocatuur minder aantrekkingskracht dan vroeger. — L. Van Heijningen, Enquêteverordering. — J. P. Ver- heul, Mag ik uw vergunning even zien ?

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Re- gistratie : jrg. 1963 - nr. 4764 :

L. Hardenberg, Het bewijs van de onwettigheid. — H. G. Hagelen, Notariële pensioenaanspraken en de inkomstenbelasting (I).

Sociaal Economische Wetgeving : jrg. 1963 - nr. 3 :

Studiegroep «Lidmaatschap en associatie» van de Ned. Ver. voor Europees recht, o.l.v. Prof. Mr. A. J. P. Tammes, Juridische aspecten van toetreding en associa- tie bij de Europese Gemeenschappen. (Preadvies Ned. Ver. voor Europees Recht bij de Europese Gemeen- schappen.) — Prof. Mr. A. Mulder, Wijziging B.B.A. 1945.

Revue de l'Administration et du Droit administratif de la Belgique : jrg. 1963 - nr. 4 :

Etat civil. — Bibliographie. — Bois et forêts. — Emploi des langues. — Impôts. — Loi communale. — Habitations à bon marché. — Polders et wateringues. — Responsabilité. — Radiodiffusion. — Sciences administratives. — Traitements et pensions. — Urbanisme.